

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Proceduralna pitanja (Javna sednica)

Strana 1

1 Utorak, 13. septembar 2022.

2 [Završne reči]

3 [Optuženi prisustvuje suđenju putem video-
4 konferencijske veze]

5 --- Po početku zasedanja u 9:30h

6 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Dobro jutro.

7 Molim Sudskog službenika da najavi predmet.

8 SUDSKI SLUŽBENIK: [Prevod] Dobro jutro, Ovo je KSC-BC-

9 2020-05, Specijalizovani Tužilac protiv Saliha Mustafe.

10 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Zahvaljujem.

11 Molim strane da se predstave.

12 G. MICHALCZUK: [Prevod] Dobro jutro, Časni Sude. U

13 Tužilaštvu su danas Jack Smith Specijalizovani Tužilac;

14 Tužiocima Silvia D'Ascoli i Filippo de Minicis;, naš referent za
15 predmet -- Anni Cobolbog [sic] [kao što je prevedeno]. I isto

16 tako sa nama su naši praktikatni Ebba Nermark i Benjamin

17 Dearden. A, ja sam Cesary Michalczuk.

18 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Molim --

19 Zastupnika žrtava da se predstavi.

20 GĐA. PUES: [Prevod] Dobro jutro, Časni Sude. Ovde su

21 Lisbeth Ziegfeld, Marrie Pierre Barbeau i ja, Anni Pues.

22 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Molim

23 Odbranu da se predstavi.

24 G. VON BONE: [Prevod] Dobro jutro, Časni Sude. Ja sam

25 Julius von Bone. Sa mnom je moj kolega Betim Shala i g. Fatmir

1 Pelaj, naš istražitelj, a g. Mustafa nam se priključuje preko
2 video veze.

3 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Danas
4 počinjemo sa završnom rečju u ovom predmetu. Sledićemo dnevni
5 red iz naše Odluke o dnevnom redu za završnu reč.

6 Podsećam vas da se rasprava održava na javnoj sednici,
7 osim ako strane ili Zastupnik žrtava ne traže da se pređe na
8 poluzatvorenu sednicu, zbog toga što se tokom završne reči
9 mogu pominjati poverljive informacije ili informacije podložne
10 zaštitnim merama. Podsećam vas da me unapred upozorite ako je
11 potrebno da pređemo na zatvorenu ili poluzatvorenu sednicu.

12 Takođe, podsećam strane i Zastupnika žrtava da ćemo
13 slediti proceduru kada su u pitanju redakcije u toku suđenja,
14 kao što smo to radili tokom suđenja i kao što se to navodi u
15 našoj Odluci o vođenju postupka.

16 Mi ćemo sada početi sa završnom reči Tužilaštva. Oni
17 imaju pet i po sati za to. Molim vas -- da nas obavestite o
18 bilo kakvim izmenama, kako bi mogli onda da planiramo na
19 odgovarajući način.

20 Dakle, Tužilaštvo ima reč.

21 G. SMITH: [Prevod] Dobro jutro, Časni Sude. Kao
22 Specijalizovani Tužilac zadovoljstvo mi je da imam privilegiju
23 da vam se danas obratim na završetku drugog suđenja na ovom
24 Sudu.

25 Ako treba da ima bilo kakvog značaja, rad ovog Suda mora

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Završne reči (Javna sednica)

Strana 3

1 da se usredsredi na žrtve. Žrtve moraju da znaju da je ovo
2 mesto gde mogu da bez straha ispričaju svoje priče, da
3 odgovornost nikada ne zastareva i da je vladavina prava bitna.
4 Dakle, kada počnem moju završnu reč danas, ja vas molim da na
5 trenutak pomislite na jednu od žrtava u ovom predmetu. Žrtva
6 koja nije preživela mučenje u zatočeničkom objektu u Zlašu.
7 Žrtva -- čija je porodica ovde dolazila tokom ovog suđenja.
8 Dakle, žrtva za koju se optuženi tereti u ovom predmetu.

9   Koliko bi on godina danas on imao i šta bi uradio o svom
10 životu, da mu nije uzet? On bi sada bio u svojim 50-im
11 godinama. Šta bi on uradio tokom svog života? -- Nikada,
12 nikada to nećemo znati. Živeo bi svoj život. Možda bi to bio
13 dobar život. Možda bi bio težak život. Možda veoma uspešan
14 život. A, možda ne. Možda bi uveliko doprineo svojoj zajednici
15 i svojoj zemlji. Možda bi imao svoju porodicu, svoju decu koju
16 bi podizao do punoletstva. Možda, eventualno.

17   Mi možemo samo da nagađamo o tome šta bi on uradio u
18 vremenu koje je trebalo da provede na ovoj zemlji. Dakle, mi
19 nikada nećemo znati, njegova porodica nikada to neće znati,
20 zato što su Salih Mustafa i ljudi pod njegovom komandom njega
21 mučili i ubili. I zbog toga nikada nećemo saznati.

22   Časni Sude, žrtve i njihove lične tragedije su u suštini
23 ovog predmeta. Prvi put posle više od 23 godine, u ovom
24 predmetu oni imaju pravo da ispričaju svoje priče, da govore o
25 bolu i patnjama koje su bili prisiljeni da iskuse tokom aprila

1 1999. I sećanje na taj traumatski događaj još uvek ih
2 proganja.

3 U rečima Svedoka W0167 [kao što je prevedeno], žrtva koja
4 je bila zatočena i mučena 18 dana od strane g. Mustafe i
5 njegovih ljudi. On kaže:

6 "Osećam se kao da sam gledao film, kada legnem u krevet
7 uveče. Budim se tokom noći. Jaučem. Pričam u snu i porodica mi
8 kaže da to radim. Onda se probudim, jaučem, znojim se. Sećam
9 se glasova ljudi. Vraćaju mi se slike iz prošlosti.

10 Glasovi žrtava kao i glasovi ljudi koji su nas mučili."

11 Ovaj predmet takođe se bavi društvenom stigmom i sramotom
12 koju su žrtve, svi Albanci sa Kosova, godinama trpeli posle
13 tih traumatskih događaja. U rečima jedne druge žrtve:

14 "...Nadam se da ćemo jednog dana biti slobodni da
15 govorimo o onome što smo proživeli. Nadam se da će to biti
16 budućnost bez zločina, ubistva i straha. Ja samo tražim
17 slobodu. Mi volimo našu zemlju Kosovo i nikada nije bila naša
18 namera da kažemo bilo šta loše o njoj. Jedino što tražim je da
19 budem slobodan, da govorim o svojim iskustvima bez straha i
20 nadam se da ću jednog dana moći to i da učinim."

21 Pre nego što je osnovan ovaj Sud Časni Sude,
22 Specijalizovana Veća Kosova, sloboda da se govori o onome o
23 čemu ove žrtve žele da govore jednostavno nije postojala. I
24 danas zahteva izuzetnu hrabrost.

25 Kada su dve žrtve u ovom predmetu -- se videle mnogo

1 godina posle zločina u Zlašu, jedan je pitao drugog da li bi
2 ispričao šta im se desilo. Rečeno mu je nije -- pravi trenutak
3 i nije pravo mesto da govoriš o onome što nam se desilo, "Zato
4 što ako ćeš da prijaviš ono što se desilo, zapravo u svim
5 institucijama sede ti isti ljudi."

6 Časni Sude, ovaj trajni sram koji je izazvan radnjama
7 optuženog i onih koji su delovali na osnovu njegovih naredbi,
8 pod njegovim rukovodstvom i kontrolom, koji su žrtve označile
9 kao kolaborante i špijune neprijatelja. To je etiketa koja im
10 je lažno pripisana, zato što -- se smatralo da jednostavno
11 dovoljno ne podržavaju OVK i njenu stvar ili su pokazivali
12 pogrešne političke afilijacije. Možda su radije podržavali
13 LDK, a ne OVK. Možda su smatrali da Ibrahim Rugova, a ne
14 Hashim Thaci je osoba koja najbolje treba da vodi Kosovo,
15 nakon što se postigne nezavisnost.

16 Zbog toga su oni bili zatvoreni na izolovanom imanju,
17 svakodnevno premlaćivani, mučeni i u jednom slučaju ubijeni.

18 Ti ljudi nisu bili špijuni, nisu radili sa neprijateljem.
19 Oni nisu bili neprijatelji Kosova. Ovo suđenje počelo je pre
20 godinu dana i tokom te godine niste čuli ni tračak
21 verodostojnih dokaza, ni iz jednog izvora o ovim neosnovanim -
22 - optužbama.

23 Ko su bile te žrtve? To su bili sunarodnici, Albanci sa
24 Kosova, članovi zajednice, zemljaci. Neki od kojih su
25 dobrovoljno služili u OVK, zato što su snažno verovali u borbu

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Završne reči (Javna sednica)

Strana 6

1 za nezavisnost Kosova. Činjenica da svaki -- identifikovana
2 žrtva u ovom predmetu je bio sunarodnik, Albanac sa Kosova,
3 uopšte se ne uklapa u narativ neprijatelja ovog suđenja.

4 Za oni koji su protiv ove institucije, koju su nastojali
5 da ometaju rad Suda kao i moje kancelarije, ovo je jedna
6 nezgodna činjenica. Ali, neporecivo je da je to tako.
7 Činjenica je o kojoj nikada nećete čuti da bilo ko govori, od
8 onih koji nastoje da unište ovu instituciju pravde. Oni svesno
9 ne žele da se bave postojanjem žrtava, zato što ne mogu. Ako
10 bi to učinili, onda bi svetu postala vidljiva laž o njihovom
11 mišljenju o tome šta je ovaj Sud i za koga je namenjen.

12 Ovo je kosovski Sud, stvoren voljom kosovskog naroda i
13 služi sve žrtva zločina za koje je nadležan, uključujući
14 brojne građane Kosova.

15 Dakle, istina je da određene vođe OVK, kao što je g.
16 Mustafa su koristile svoju vlast da viktimiziraju i muče svoje
17 sunarodnike sa Kosova, uključujući pojedince čiji je jedini
18 greh bio to što se smatralo da nisu dovoljno lojalni OVK i
19 njegovim vođama ili da imaju politička gledišta koja se
20 razlikuju od onih koje su imali OVK i njihove vođe.

21 Kao što ste videli tokom izvođenja dokaza, tokom protekle
22 godine, nije -- postojao legitimni vojni cilj za zatočenje
23 ovih ljudi i za to nije bilo nikakvog opravdanja. Niti za
24 užasne uslove u kojima su iz držali i za način na koji su ih
25 mučili tokom zatočenja.

1   Dakle, svaki razgovor o ovom predmetu može početi
2 razmatranjem težine zločina u potpunosti i neverovatnog
3 stepena nasilja, kojem su žrtve bile izložene. Prilikom
4 razmatranja dokaza, ključno je da nikada ne zaboravimo ono
5 kroz šta su žrtve prošli i da se to sve može pripisati
6 optuženom, zato što on ne samo da je to dozvolio, podržavao i
7 pomagao, već on ličnim primerom navodio svoje potčinjene na ta
8 dela nasilja.

9   Na imanju u Zlašu zatočnici su premlaćivani gotovo svaki
10 dan. Bili su zatvoreni u štali i mogli su da čuju -- nehumane
11 krike onih koje su tukli gore na spratu. Kao što je W0167 [kao
12 što je prevedeno] rekao:

13   "Mogao sam da čujem razne glasove i tu sam saznao da
14 nečiji glas može da se promeni, zbog onoga -- kroz šta
15 prolazi."

16   On je čuo ljude kako -- jauču, urliču kao psi, prave
17 zvuke kao mačke, zbog silnog mučenja i bola. Isto tako, Svedok
18 -- W03593 je rekao da je zvuk, da su zvukovi ljudi koje su
19 mučili i njihovi krici bili takvi da jednostavno nisu mogli da
20 spavaju, jer su se plašili da će i njih -- odvesti gore i
21 mučiti ih.

22   On dalje kaže da kada je čuo te krike tih ljudi, "Osećali
23 smo se jako loše jer smo mislili o nama i mislili smo da će se
24 i nama isto to desiti. "

25   W1679 je ovo vrlo, vrlo jasno objasnio, kada nam je

1 rekao:

2 "Čekali smo smrt, kada će doći. Danas, sutra. Jednostavno
3 smo čekali da nas ubiju."

4 Zatočenički objekat u Zlašu je ustvari bio prostorija za
5 mučenje za te ljude. I tokom izvođenja dokaza, mi smo čuli o
6 primerima tog mučenja. Žrtve su videli jedne druge oblivene
7 krvlju, u modricama. Tukli su ih dok nisu izgubili svest.
8 Tukli su ih satarama, čeličnim policijskim palicama, palili su
9 im -- kožu svećama i vrelin gvožđem, boli su ih noževima. Čak
10 su im davali i elektro-šokove.

11 W0167 je opisao kako su njegovi mučitelji njega --
12 postavili na stolicu, upalili sveću i onda su dopustili da
13 kaplje vrelog voska njemu padaju na leđa i pale mu kožu. Isto
14 tako su koristili električnu kutiju da ga muče. Oni bi --
15 podigli njegove pantalone, prikačili žice na njegovu kožu, na
16 obe noge i na stopala i uključili tu kutiju. I onda bi on,
17 zbog -- električnog šoka se sav tresao.

18 Kao što forenzički izveštaji, koje je pružio Zastupnik
19 žrtava jasno govore, ovo mučenje je ostavilo trajne ožiljke i
20 na psihi i na telu onih koji su to preživeli. Ozbiljna teška
21 vrsta ovog nasilja, ukazuje ne samo na potrebu za kaznu u ovom
22 predmetu, već isto tako govori o verodostojnosti svedoka,
23 posebno onih koji su identifikovali optuženog i njegovu ulogu
24 u svim ovim događajima.

25 Čućete tokom našeg izlaganja danas, da izjave tih žrtava

1 potkrepljuju dokazi. I oni nemaju nikakvog motiva da lažno
2 identifikuju optuženog kao neko ko je učestvovao u njihovom
3 mučenju. Oni su prošli kroz neverovatan stepen patnji i mnogo
4 godina čekaju da ih neko čuje. Dakle, njihov jedini motiv je
5 da tačno identifikuju one koji su učestvovali u zlostavljanju i
6 u nadi da će pravda biti izvršena.

7 Niko nije patio od mučenja više od mladića čije je
8 ubistvo jedno od optužbi u ovom predmetu. Opisujući njegovo
9 stanje, W01679 je rekao:

10 "To je bilo katastrofalno. Bio je sav u modricama. To je
11 bilo grozno. Svakog od nas su tukli, ali njega su najviše
12 tukli."

13 Šta znamo o događajima koji su doveli do smrti ovog
14 mladića? Kako možemo da pokažemo da je nesumnjivo g. Mustafa
15 odgovoran za ovo ubistvo?

16 Znamo da je žrtva ubistva doveden u Zlaš 1. aprila. Znamo
17 da je imanje bilo pod kontrolom jedinice BIA OVK. Znamo da su
18 BIA i to imanje pod komandom optuženog.

19 Takođe, znamo da su -- ovu žrtvu mučili na imanju u
20 Zlašu, tokom perioda od dve nedelje, koji je počeo 1. aprila.
21 Znamo da je zatočenički objekat u Zlašu -- malo, izolovano
22 imanje i znamo da u istom tom vremenskom periodu optuženi, a
23 to je sam rekao, a na to ukazuju i drugi dokazi je bio baš na
24 tom imanju, u to vreme.

25 Znamo da od prvog dana ovu žrtvu, žrtvu ubistva su

1 izdvojili za posebno teško zlostavljanje. Odluka je donesena
2 od samog početka, da se on teže mlati i da se prema njemu
3 postupa strožije. W04669 je video pet, šest ljudi kako ga tuku
4 sa raznim predmetima koji su imali u rukama. W01679 nam je
5 rekao kako su ga pržili gvožđem i ubadali nožem.

6 Isto tako, žrtva ubistva je bio jedini zatvorenik koji je
7 bio vezan. Njegove su ruke non-stop bile vezane.

8 Isto tako, prema onome što je rekao W01679, žrtva je
9 znala da njega -- da optuženog zovi Salih i da su među ostalim
10 mučiteljima Tabut, Ilmi Vela i Fatmir i "oni su se plašili da
11 sklone njegove lisice."

12 Kada su ga vratili u štalu, pošto su ga vodili da bi ga
13 mučili, izgledao je potpuno uništen zbog tog premlaćivanja.
14 Imao je masnice na telu i licu i nije mogao ni da stoji, zbog
15 povreda. Prema Svedoku W04669, bio je sav modar od batinanja.
16 Sve na licu, oči, nos, sve je bilo pomodrelo. Jedva da je
17 mogao da otvori oči.

18 Njegovi čuvari čak su koristili ovu žrtvu koju su kasnije
19 ubili, da bi plašili druge zatvorenike. Pokazivali su kao znak
20 upozorenja njegovo premlaćeno telo. Svedok W4669 rekao je da
21 kada su ga doveli u štalu, svi ostali zatvorenici plašili su
22 se i shvatili su se da je situacija kritična i da bi to isto
23 moglo da zadesi i njih.

24 Svaki put kada bi ga doveli u štalu Svedok 4669 i drugi
25 zatvoreni morali bi da kažu: "Smrt izdajnicima. Smrt lopovima.

1 Smrt kriminalcima, a slava OVK."

2 Znamo da je zbog ovog teškog premlaćivanja, žrtva koja je
3 ubijena bila već na ivici smrti, kada su ga drugi zatvorenici
4 poslednji put videli. Kada je Svedok W4669 poslednji put video
5 žrtvu, "on je bio gotovo mrtav. " Ležao je i bio je sav
6 otekao. Krvario je iz nosa i nije mogao da govori, samo je
7 ispuštao krike bola. Bio je tako blizu smrti, da su vojnici
8 morali da ga pridržavaju i da ga polažu na tle, jer nije mogao
9 da stoji na nogama.

10 Po rečima Svedoka W01679:

11 "Nemoguće je opisati rečima stanje u kome se nalazio,
12 njegovo telo, povrede, kao i zadah. Zadah ljudskog tkiva,
13 odnosno mesa koji smo mogli da osetimo. Bilo je stravično. Po
14 mom mišljenju, to je bio pravi masakr."

15 Život ubijene žrtve bio je već završen praktično, mada je
16 još uvek disao kada su ga drugi zatvorenici videli. Svi
17 vidljivi delovi tela bili su modri od modrica. Nije bio u
18 mogućnosti da govori. Jedva da je mogao da otvori oči. Nije
19 mogao sam ni da hoda. Bio je skoro mrtav. Kada su odlučili da
20 ga ne puste, već su ga osudili na smrt.

21 Znamo da su vojnici koji su ga mučili i zlostavljali,
22 bili vojnici BIA-e pod komandom optuženog i da ni jedan drugi
23 komandant nije imao mogućnost da rukovodi i nadgleda ove
24 vojnike BIA-e. Samo optuženi je imao ovlašćenja da im izdaje
25 naređenja ili da ih kažnjava.

1   Šta drugo još znamo? Znamo da je u trenutku kada su drugi
2 zatvorenici pušteni, žrtva koja je ubijena, sa još jednim
3 drugim zarobljenikom bila zadržana u zatvoru. On je bio još
4 jednom izdvojen. Drugim zatvorenicama nije bilo dozvoljeno da
5 ga sa sobom ponesu negde na sigurno, iako je bio u vrlo teškom
6 stanju.

7   Jedini razumni zaključak koji se može izvući iz toga
8 jeste da su njegovi mučitelji odlučili da on neće preživeti,
9 jer nije bio u stanju da -- odnosno da neće moći dalje da
10 živi. Njegova poslednja prilika da preživi bio je trenutak
11 kada su drugi zatvorenici bili pušteni, ali tada kada su
12 odlučili da njega ostave u zatvoru, zapečatili su njegovu
13 sudbinu i time je bilo sigurno da on više nikada neće videti
14 članove svoje porodice.

15   Znamo da kada su drugi zatvorenici pušteni, da je to bio
16 trenutak kada su se srpske snage koje su bile u ofanzivi
17 približavale području Zlaša. Takođe znamo da je optuženi lično
18 bio prisutan na imanju u Zlašu koje je služilo kao zatvor, baš
19 u to vreme. Jedan svedok Odbrane, Teuta Hadri sasvim konkretno
20 se prisetio da je video optuženog na imanju u Zlašu, baš u tom
21 vremenskom periodu. Zahvaljujući tome, znamo da je optuženi
22 bio prisutan na imanju u Zlašu, u dva ključa trenutka povezana
23 sa ovim zločinom. A, to su 1. april, dan kada je žrtva
24 isporučena na imanje i u trenutku kada se srpska ofanziva
25 približila tom području i kada je doneta odluka da se ova

1   žrtva ne pusti zajedno sa drugim zarobljenicima.

2   Takođe znamo da je u okviru OVK bilo poznato svega
3   nekoliko dana posle oslobađanja drugih zatvorenika, da je
4   žrtva ubistva bila mrtva. Kao što nam je Svedok W4600 rekao,
5   on je neposredno od jednog komandanta OVK saznao da je ovaj
6   čovek mrtav, svega nekoliko dana posle ofanzive koja je
7   prinudila OVK da se povuče iz Zlaša i da pusti druge
8   zatvorenike.

9   Najzad, znamo da je leš žrtve pronađen početkom jula,
10   zakopan u plitki grob u blizini izolovanog imanja u Zlašu. Bio
11   je bos, a noge su mu bile polomljene što se poklapa sa
12   svedočenjem Svedoka W1679 koji je rekao da on nije bio u
13   mogućnosti da sam hoda, kada ga je ovaj svedok poslednji put
14   video.

15   Iako bi danas optuženi voleo da optuži za njegovu smrt
16   srpske snage koje su napredovale, dokazi u ovom predmetu ne
17   potkrepljuju takvu odbranu. Pre svega, iako su srpske snage
18   možda ušle na celo to područje, nema pouzdanih dokaza u ovom
19   predmetu, koji bi ukazivali da su te snage ikada ušle na
20   imanje u Zlašu, gde je žrtva koja nije mogla sama da hoda
21   poslednji put viđena.

22   Pored toga, znamo da su optuženi i njegovi potčinjeni
23   imali izbor da li da oslobode zatvorenika, kao što su
24   oslobodili druge ili ne. Budući svesni stanja u kome se žrtva
25   nalazila i znajući da se srpske snage približavaju, oni su

1 definitivno odlučili da to ne učine. Oslobodili su druge
2 zatvorenike, ali ne i njega, čoveka koga su najžešće tukli i
3 koji ih je sve poimence poznavao još od ranije, pre nego što
4 je ikada dopao zatvora.

5   Budući da su se srpske snage približavale i imajući u
6 vidu njegovo teško stanje, da je bio nepokretan, znamo da je
7 jedini razlog bio taj što nikada nisu ni nameravali da ga
8 oslobode. Za razliku od drugih zatvorenika koji su prvi put
9 upoznali optuženog i njegove potčinjene dok su bili zatvoreni,
10 žrtva je poznavala optuženog. Znala ga je kao Saliha, kao i
11 njegove potčinjene.

12   Sve što znamo, potvrđuje jedan te isti zaključak.
13 Optuženi je poznavao žrtvu, znao je da je on uhapšen. On je
14 bio izdvojen, kako bi ga maltretirali više nego druge. Od
15 trenutka kada je doveden tamo, bio je brutalno mučen na
16 neverovatne načine, dok nije izgubio moć govora, dok nije više
17 mogao sam da stoji ili hoda, niti čak da otvori ni oči, dok mu
18 telo nije bilo pokriveno modricama i počelo da zaudara na
19 smrt.

20   U tom stanju. Zadržali su ga u zatvoru, kada su
21 oslobodili druge. Ubrzo posle toga, njegov leš pronađen je u
22 blizini imanja u Zlašu, gde je bio mučen.

23   Iako Tužilaštvo nije pozvalo svedoka koji je bio prisutan
24 u trenutku ubistva -- ove žrtve, u trenutku kada je ona
25 izdahnula, to ne može biti pretpostavka za oglašavanje krivim,

1 odnosno uslov da bi se optuženi oglasio krivim. Optuženi i
2 drugi koji su bili pod njegovom komandom izvršili su ovaj
3 zločin, da bi na takva način da postoji što manje svedoka.
4 Mučili su žrtvu na udaljenoj lokaciji, a zatim su oslobodili
5 druge žrtve koje su mogle da budu svedoci njegovih poslednjih
6 trenutaka.

7 Salih Mustafa komandant BIA-e, bio je na imanju u Zlašu
8 baš onog dana kada je žrtva predata njemu na čuvanje i
9 dovedena na mesto sa koga nikada neće otići živa. Salih
10 Mustafa je kao komandant BIA-e bio prisutan na imanju u Zlašu,
11 baš u trenutku kada je doneta odluka da se žrtva ne oslobodi
12 zajedno sa drugim zarobljenicima, iako su se srpske snage sve
13 više približavale.

14 Optuženi je stoga krivično odgovoran za njegovo ubistvo i
15 ta činjenica na ostavlja prostora za razumnu sumnju, kada je
16 reč o njegovoj krivici.

17 U ovom predmetu bilo je i drugih žrtava koje su preživele
18 boravak u Zlašu. Kao slomljeni ljudi, neki su sedeli ovde u
19 sudnici i pričali vam o svojim mukama, o bolu koji su
20 izdržali, o svojim noćnim morama i košmarima. Naš tim govoriće
21 o dokazima nešto detaljnije, o svemu što je dokazano u ovom
22 predmetu i odgovornosti optuženog. Ali ja za trenutak želim da
23 se usredsredim na ogromnu hrabrost koja je bila potrebna od
24 strane ovih žrtava da bi došle da svedoče.

25 Oni su to učinili u atmosferi straha i zastrašivanja,

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Završne reči (Javna sednica)

Strana 16

1 koja do danas još uvek traje na Kosovu. To je jedan od razloga
2 zašto je ovaj Sud formiran i svakako zašto mu je sedište u
3 Hagu.

4 Kada razmatrate dokaze koji potiču od žrtava, kada budete
5 vagali njihovo svedočenje i ocenjivali njihov kredibilitet,
6 molim vas da vodite računa o tim okolnostima. Imajte na umu
7 koliko im je teško bilo da dođu i da svedoče. Videli smo u
8 ovom predmetu da njihovo zastrašivanje traje sve do danas.

9 [BRISANO]

10 [BRISANO]

11 [BRISANO]

12 [BRISANO]

13 [BRISANO]

14 [BRISANO]

15 [BRISANO]

16 Setićete se, a ja tvrdim i da to nije nikakva slučajnost,
17 da ubrzo pošto je optuženi pozvan na razgovor od strane
18 Tužilaštva, dobio je od jednog svog saradnika informacije baš
19 o ovom svedoku, Svedoku W3593. Zašto? Jedini razumni zaključak
20 jeste da je optuženi i da su i njegovi saradnici poznavali
21 ovog svedoka. 3593 je bio zatvoren u Zlašu i mogao bi da
22 protiv njega iznese dokaze koji bi mu bili na štetu.

23 [BRISANO]

24 [BRISANO]

25 [BRISANO]

1 [BRISANO]

2 Vidite lepo, kako se ti delovi uklapaju i slažu. Da li je
3 onda neko iznenađenje da ovaj svedok kada je došao da svedoči
4 u sudnici pred Sudom, nije želeo naglas da izgovori ime ovog
5 optuženog.

6 Zatim Svedok 3594. Biće na vama da ocenite njegovo
7 svedočenje, njegovo držanje, ali mi tvrdimo da se on veoma
8 plašio. Plašio se da svedoči protiv optuženog kao komandanta
9 OVK. Pokušavao je da porekne svoje prethodne izjave, da umanj
10 povrede drugih zatvorenika. Čak je rešio da se povuče iz
11 statusa žrtve pred ovim Sudom.

12 Ali, u jednom prethodnom razgovoru rekao je "da su mu
13 javili da vodi računa i da ne pominje ničije ime" i on je
14 upravo tako i postupio na suđenju.

15 Svedoci koji su došli i pristupili pred ovo Sudsko Veće
16 da bi svedočili, ispričali svoje priče, žive u atmosferi
17 straha i moguće odmazde svakodnevno. Oni su izloženi tome i
18 njihove porodice su tome izložene.

19 Ja se zaista nadam da će rad ovog Suda i istina koju on
20 bude razotkrio na osnovu činjenica i dokaza, tokom vremena
21 pomoći da se iskoreni ova klima, ova atmosfera zastrašivanja i
22 odmazde, koja poništava napore da se -- na Kosovu uspostavi
23 vladavina prava.

24 U međuvremenu, kada budete cenili ovaj predmet, treba da
25 razmotrite na koji način je ova atmosfera uticala na

1 pojedinačne svedoke.

2 U celom ovom predmetu, tokom izvođenja dokaza Odbrane,
3 videli smo mnoge objave na *Facebook*-u od onih koji podržavaju
4 optuženog, koji su tvrdili da su ponosni. Čak su našampali
5 majce, da bi na taj način izrazili podršku njemu. Nažalost,
6 nećete videti da je bilo javnih izjava kojima se pruža podrška
7 žrtvama ovih zločina. Oni ne dobijaju ništa. Nemaju ništa od
8 toga što njega imenuju kao svog mučitelja. Samo postaju
9 parije, zbog toga što ih oni koji se drže koncepta čistog
10 rata, po čijoj su teoriji navodno samo srpske snage činile
11 zverstva, dok rukovodstvo i komanda OVK nisu počinili ni jedan
12 jedini zločin.

13 Tražim od vas da uzmete ovo u obzir, kada budete cenili
14 verodostojnost svedoka u ovom predmetu. Naročito svedoka kao
15 što su 1679, 4600 i 3593, čije svedočenje direktno optužuje
16 optuženog koji je bio visoko rangirani komandant OVK, kao lice
17 koje je bilo odgovorno za zločine o kojima smo govorili.

18 S obzirom na atmosferu odmazde u kojoj oni žive kao i
19 njihove porodice, oni su imali svaki mogući zamislivi razlog
20 da ne navedu njegovo ime, znajući šta bi to moglo da znači za
21 njih i njihove porodice. Oni nisu imali ni jedan razlog da ga
22 identifikuju, da iznesu šta je radio, da li je bio prisutan na
23 mestu zločina ili ne, da li je bio odgovoran, da li je on
24 komandovao i da li je učestvovao u njihovom mučenju ili ga
25 nadlegao.

1 Hrabrost tih svedoka koje su oni morali da skupe da bi
2 istupili pred Sud i šta su sve mogli da izgube, sve to ide u
3 prilog njihovoj verodostojnosti.

4 Kada pregledamo dokaze, uvek vidimo da dokazi
5 potkrepljuju istu priču, od priznanja optuženog koja se odnosi
6 na njegovo prisustvo u Zlašu, do toga da je on bez sumnje bio
7 vođa BIA-e. Priče žrtava potkrepio je i sam optuženi na načine
8 koje oni nisu mogli ni da zamisle, kada su prvi put davali
9 izjave.

10 Slično tome, žrtve su mogle da navedu koji su ih vojnici
11 BIA-e mučili, bili prisutni. To su potvrdili i drugi svedoci,
12 koji nemaju nikakve veze sa ovim. Postoji spisak zatvorenika,
13 izveštaj sudskog veštaka koji je podneo Zastupnik žrtava. Sve
14 što žrtve same nisu nikada mogle ni znati.

15 Ovaj predmet, odnosi se na žrtve, ali naravno i na
16 optuženog i njegovo ponašanje. Dokazi koji dokazuju njegovu
17 odgovornost za krivična dela za koja se tereti su ubedljivi i
18 slojeviti i danas će ih naš tim detaljno izložiti.

19 Ono što je upadljivo, jeste zapovednička uloga optuženog
20 u odnosu na BIA-u i imanje u Zlašu. On nije bio komandant koji
21 se ni u šta ne meša ili nije nikad prisutan. Kao što je i sam
22 objasnio, kada mu je postavljeno pitanje za štab BIA-e tokom
23 razgovora sa Tužilaštvom, on je nedvosmisleno rekao, citiram:
24 "Ja sam taj štab." I time je naglasio -- svoju potpunu vlast
25 koju je imao nad potčinjenima iz BIA-e. On je bio komandant

1 BIA-e u svakom smislu. Izdavao je naređenja i ta naređenja su
2 izvršavana.

3 Prvi put kada su Svedoka 1679 pretukli, baš prvi put, to
4 je bilo u prisustvu optuženog koji je to inicirao, započeo
5 napad na tu žrtvu. A, kada su se i potčinjeni tome
6 priključili, on im je naložio da "dovrše posao." Vojnici su ga
7 poslušali i nastavili da udaraju svedoka rukama, nogama i
8 pesnicama sve dok se nije onesvestio.

9 U svojoj ulozi komandanta, on je bio model zločinačke
10 surovosti za svoje potčinjene i direktno je učestvovao u
11 varvarskom premlaćivanju zatvorenika i njima time davao
12 odborenje i uputstvo da i oni tako postupaju. Time što je
13 činio dela teškog nasilja protiv zatvorenika pred svojim
14 potčinjenima, on im je preneo na način mnogo ubedljiviji od
15 reči, da to podržava i da očekuje da se i oni na sličan način
16 ponašaju.

17 Tako stižemo i do pitanja kazne. Moja kancelarija tražila
18 je dugu zatvorsku kaznu za optuženog u ovom predmetu. Treba da
19 znate da tome ne pristupamo olako, već posle detaljnog
20 razmatranja svih relevantnih faktora koji se legitimno mogu
21 uzeti u obzir prilikom određivanja pravedne kazne u ovako
22 ozbiljnom predmetu.

23 Težina i grozna priroda zločina za koje se tereti,
24 uključujući dejstvo koje su oni imali na žrtve u ovom predmetu
25 i njihove porodice ima posebnu težinu.

1 U ovom predmetu, dvostruka uloga optuženog kao komandanta
2 i učesnika predstavlja posebno otežavajući faktor za izricanje
3 kazne. Kao direktni počinitelj, Salih Mustafa se postarao da
4 njegovi potčinjeni postupaju prema žrtvama posebno brutalno i
5 surovo.

6 Nasuprot tome, nepostojanje bilo kakvih olakšavajućih
7 okolnosti koje bi imale neku težinu je posebno upadljivo u
8 ovom predmetu. Nezavisno od odbrana koje je otpušeni sam
9 izneo, on nikada nije načinio nikakav napor da bi izrazio
10 kajanje ili saosećanje za žrtve zločina, iako je čuo kako su
11 jednu od žrtava tukli dok mu koža nije potpuno pocrnela i
12 pomodrela od modrica ili čuo kako su davani elektro šokovi i
13 kako su žrtve trpele stigmama u svojim zajednicama tokom više
14 decenija, kako su podnosili fizičke i psihičke patnje. On ni u
15 jednom trenutku nije izneo ni nagoveštaj kajanja, čak ni
16 priznanja štete koja je tim ljudima naneta.

17 Zajedno sa ozbiljnim otežavajućim okolnostima, to potpuno
18 odsustvo olakšavajućih okolnosti ide u prilog kazne koju
19 predlažemo.

20 Ovo je predmet o žrtvama i njihovim porodicama, nevinim
21 licima koji ceo život pate zbog optuženog. Ovo je predmet o
22 odgovornosti i potvrđivanju vladavine prava na Kosovu. O
23 budućnosti koja će se temeljiti na pravdi za žrtve i njihove
24 porodice, koju oni traže toliko dugo i na slobodi da žive svoj
25 život kao jednaki članovi zajednice na Kosovu.

1 Iz tog razloga, isključivo na osnovu dokaza i zakona,
2 tražim da proglasite optuženog krivim za svaku tačku optužnice
3 i odredite kaznu koju preporučujemo, budući da je ona
4 primerena za ovako gnusan i težak zločin.

5 Hvala vam na vašoj pažnji. Ja ću sada dati reč kolegama
6 koji će nastaviti sa izlaganjem danas i detaljnije izneti naše
7 argumente.

8 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Sada ću dati
9 reč vašim kolegama.

10 GĐA. D'ASCOLI: [Prevod] Dobro jutro, Časni Sude.
11 Pozdravljam i sve u sudnici i izvan sudnice. Kao što je
12 Specijalizovani Tužilac upravo rekao, imali ste priliku da
13 čujete tokom ovog suđenja glas žrtava, svedoka koji su hrabro
14 došli da svedoče u ovom predmetu, o onome što su doživeli u
15 Zlašu, u aprilu 1999.

16 Nakon više od 23 godine, ovo suđenje im -- pruža priliku
17 da govore, da se njihov glas čuje. I šta su nam oni pomogli da
18 utvrdimo, šta su nam rekli?

19 Na samom početku, jedna poruka mora biti jasna. Dokazi
20 predloženi na suđenju pokazuju da je optuženi g. Salih Mustafa
21 odgovoran van razumne sumnje za sva krivična dela iz četiri
22 tačke optužnice. Odnosno, krično delo proizvoljnog
23 zatočavanja, surovo postupanje, mučenje i ubistvo.

24 U ovom prvom delu završne reči Tužilaštva, Tužilaštvo će
25 istaći koja je teza Tužilaštva i na koji način -- dokazi i

1 iskazi žrtava, odnosno svedoka su potkrepljeni. Nakon pauze,
2 govorićemo o pitanjima verodostojnosti i kako su dokazi
3 potkrepljeni, konkretno oni koji se odnose na odgovornost
4 optuženog. Potom ćemo preći na ocenu dokaza Odbrane i na kraju
5 ćemo se usredsrediti na odmeravanje kazne.

6 Časni Sude, vratimo se sada u septembar 2021., kada je
7 Tužilaštvo počelo sa izvođenjem dokaza u ovoj sudnici. U
8 svojoj uvodnoj reči, Tužilaštvo je istaklo relativnu
9 jednostavnost činjenica u ovom predmetu. Tokom suđenja, čuli
10 ste žrtve, svedoke, koji su jednostavnim ali uverljivim rečima
11 rekli kako tokom rata na Kosovu, u periodu od otprilike tri
12 nedelje, od 1. do 19. aprila 1999., su odvedeni u selo Zlaš,
13 gde su protivpravno bili zatočeni na tom imanju u užasnim
14 uslovima, koji nisu primereni za ljude. Čuli ste kako su
15 govorili o tome da su zlostavljani, kako -- im je prećeno i
16 kako su ih tamničari premlaćivali. Njihove priče su jasne,
17 odgovaraju jedna drugoj i potkrepljuju jedna drugu. Ono što su
18 nam oni rekli, -- potvrđuju sve elemente krivičnih dela iz
19 optužnice i odgovornost optuženog g. Saliha Mustafe za ta
20 krivična dela.

21 Pre nego što pređem na njihove priče i dokaze, govoriću
22 sada o lokaciji gde su izvršena krivična dela iz optužnice.
23 Tužilaštvo je govorilo o mestu zatočavanja, gde su držane
24 žrtve kao zatočenički objekat u Zlašu.

25 Nama je svima u sudnici poznata ta lokacija i kako je

1 izgledao taj objekat, ali zbog javnosti ja bih sada pokazala
2 nekoliko slajdova, kako bi svi mogli da vide gde su izvršena
3 krivična dela, u aprilu 1999., o kojima se govori u optužnici.

4 Kao što znamo, Zlaš je malo udaljeno selo u planinskom
5 predelu Goljak, istočno od Prištine. Na ekranima vidite Zlaš i
6 gde se nalazi u odnosu na Prištinu. Vidite gde je Zlaš sa
7 desne strane i plavom bojom, plavim kružićem je zaokruženo. To
8 je nekih, dakle 20 kilometara putem od Prištine.

9 U aprilu 1999., selo Zlaš se sastojalo od nekoliko --
10 zaselaka, koji su bili razbacani u tom planinskom kraju, a
11 povezani glavnim putevima, putem jednog malog puta, kao što
12 možete videti na ovoj fotografiji, snimku iz vazduha. Vidite
13 grupicu kuća u sredini fotografije. To je zatočenički objekat
14 u Zlašu. Vidite koliko je on izolovan. Koliko je mali. Da je
15 okružen drvećem i da je udaljen od naseljenih mesta.

16 Ko je upravljao ovim imanjem, u aprilu 1999.? Pripadnici
17 OVK, konkretno grupe zvane BIA upravljali su tim imanjem, a
18 njihov komandant je bio optuženi g. Salih Mustafa, koji je bio
19 poznat i po imenu komandant Cali ili jednostavno Cali.

20 Kao što smo čuli na suđenju, to imanje je u kraju bili
21 poznato po nazivu baza Skifterat ili imanje Skifterat.
22 Jedinica BIA, na čijem je čelu bio optuženi je takođe bila
23 poznata po imenu Skifterat. BIA je koristila tu lokaciju kao
24 jednu od svojih baza, a Salih Mustafa kao komandant BIA-e je
25 rukovodio imanjem i bio je na čelu vojnika BIA-e koji su tu

1 dejstvovali.

2 Nekoliko zgrada na tom imanju su posebno bitne za ovaj
3 predmet, budući da su ih Salih Mustafa i drugi pripadnici BIA-
4 e koristili za ispitivanje i zlostavljanje najmanje 7 lokalnih
5 albanskih civila sa Kosova, tokom vremenskog predmeta.

6 Časni Sude, sada na ekranu vidite te zgrade, odnosno
7 objekte. O njima ću detaljnije malo kasnije govoriti.

8 Sada ću ukratko predočiti šta su dokazi dokazali na ovom
9 suđenju. Detalji u iskazu svedoka su predočeni u završnom
10 podnesku Tužilaštva, a ja ću sada izneti samo neke osnovne,
11 dokazane činjenice.

12 Najpre, ko su bile žrtve krivičnih dela u ovom predmetu?

13 Kao što je Specijalizovani Tužilac već rekao, žrtve su
14 sve bili lokalni albanski civili sa Kosova. Niko od njih nije
15 aktivno sudelovao u neprijateljstvima, u trenutku kada su
16 uhapšeni i zlostavljani ili što je bio slučaj jednog
17 zatočenika, ubijeni. Niko od njih nije predstavljao vojnu
18 pretnju po OVK. Niko od njih nije pomagao srpskim snagama na
19 bilo koji način.

20 Šta se desilo tim žrtvama?

21 Oni su uhapšeni ili oteti i odvedeni u selo Zlaš, gde su
22 bili zatočeni. Nisu im uručeni bilo kakvi dokumenti o
23 hapšenju. Žrtvama nije objašnjeno zašto su uhapšeni i držani u
24 zatočeništvu, osim što su iznete neke neosnovane optužbe
25 prilikom ispitivanja, kada im je rečeno da su lopovi, špijuni,

1 srpski kolaboracionisti. Na suđenju nisu predloženi dokazi o
2 tome da su oni bili kolaboracionisti ili špijuni. Nikakvi
3 dokazi u tom smislu nisu predloženi.

4 Gde su odvedene konkretno te žrtve u Zlašu?

5 Svi su odvedeni u zatočenički objekat u Zlašu i konkretno
6 u nekoliko kuća koje su sve žrtve prepoznale, kada su im --
7 pokazane fotografije tokom svedočenja u sudnici.

8 Žrtve su rekle da su bile u štali ili mestu gde su držali
9 životinje. I rekli su da su bili u prizemlju kuće, gde su
10 odvođeni -- na ispitivanje i premlaćivanje na gornjem spratu.

11 Časni Sude, sada ćete na ekranu videti koje su to kuće.

12 Većina žrtava, uključujući žrtvu ubistva bile su zatočene
13 u -- objektu koje je označena sa 4A. Vidite to sad na ekranu.
14 Kao i u prizemlju objekta koji je uz ovaj prvi objekat i koji
15 je označen crvenim kružićem. Takođe to vidite sada na ekranu.

16 Često su zlostavljani na oba ova mesta, kako u 4A, tako i
17 u prizemlju objekta koji se vidi na ekranu. Na gornjem spratu
18 objekta koji se vidi na ekranu, a vidite da je crvenom
19 vertikalnom linijom pokazan gde je ulaz u taj objekat, tu su
20 zatočenici ispitivani i mučeni.

21 Svedok 4669 je bio zatočen u zasebnoj zgradi označenoj
22 brojem 5. Časni Sude, to sada -- vidite na ekranu.

23 Nekoliko reči o fotografiji koju sada vidite. Prisetićete
24 se Časni Sude, da je ovo fotografija koju je u sudnici označio
25 svedok Odbrane Selatin Krasniqi koji je i sam bio pripadnik

1 BIA-e. On je bio -- on je nećak g. Adema Krasniqija, vlasnika
2 ovog imanja koji je ustupio OVK kao doprinos ratnom naporu.

3 G. Selatin Krasniqi je dobro poznavao to imanje i opisao
4 ga, ali je izostavio da kaže šta se zaista dešavalo u tim
5 objektima.

6 Tužilaštvo je predložilo dokaze koji van razumne sumnje
7 pokazuju da su žrtve držane u tim objektima na imanju u Zlašu.
8 Neke žrtve nekoliko dana ili nedelju dana. Neki oko dve
9 nedelje, a neki skoro 18 ili 19 dana.

10 Dok su bili zatočeni, žrtve su premlaćivane, zlostavljane
11 i mučene gotovo svakog dana, kako u štali, to je objekat 4A,
12 kao i u prostoriji za ispitivanje koja je na spratu, kao što
13 smo maločas videli. U štali zlostavljanje se vršilo ispred
14 drugih zatočenika, a to je imalo za posledicu da su se oni još
15 više plašili.

16 Zatočnici su odvođeni u ovoj zgradi na sprat, gde su
17 ispitivani i tučeni. Ovde na spratu, a sada to vidimo na
18 ekranu, taj gornji deo, njemu se moglo prići -- kroz vrata
19 koja su označena crvenom vertikalnom linijom. Zatočnici su
20 odvođeni na sprat, jedan po jedan. Tamo su ih ispitivali i
21 brutalno tukli, zlostavljali i mučili kao što smo čuli tokom
22 suđenja.

23 U imanju u Zlašu, zatočnici su takođe i psihički
24 zlostavljani. Npr. vojnici su ulazili u štalu i pokazivali
25 drugim zatočnicima telo teško pretučene žrtve, koja je

1 kasnije ubijena.

2 U imanju u Zlašu, uslovi zatočeništva su bili užasni,
3 neljudski. Žrtve su spavale na podu, u štali. Nisu dobijale
4 dovoljno hrane i vode. Držane su u izuzetno nehigijenskim
5 uslovima. Nije im pružena zdravstvena nega, kako bi zalečili
6 rane koje im je naneo optuženi -- kao i njegovi potčinjeni dok
7 su ih ispitivali i tukli. Nisu mogli da prime posete članova
8 porodice.

9 I koju je ulogu g. Salih Mustafa imao u svemu tome?
10 Dokazi su pokazali da je on lično učestvovao i vršio nadzor
11 nad zlostavljanju koje je vršeno na tom imanju. Dva svedoka,
12 konkretno Svedok 1679 i Svedok 3593 su rekli da je optuženi
13 direktno učestvovao u njihovom ispitivanju i premlaćivanju.

14 Prisetimo se najpre iskaza Svedoka 1679. Nakon što je taj
15 svedok odveden u imanje u Zlašu, a odveli su ga vojnici BIA-e,
16 njega je ispitivao komandant Cali, odnosno g. Salih Mustafa.
17 On ga je optužio da je lažov, vikao je na njega, psovao ga i
18 onda ga je ošamario i pretukao, a potom ga je prepustio
19 vojnicima BIA-e, koji su tukli Svedoka 1679 sve dok nije
20 izgubio svest.

21 Optuženi je takođe sudelovao u premlaćivanju i
22 zlostavljanju Svedoka 3593. To se desilo odmah nakon što je
23 svedok doveden u imanje u Zlašu i odveden u štalu. Ubrzo nakon
24 toga, -- trojca, četvorica su ga odvukli iz štale. Odveden je
25 u drugu zgradu gde je teško pretučen. Tu su ga tukli, udarali

1 palicama, povredili su mu glavu i slomili zube i nekoliko puta
2 je gubio svest.

3   Ti ljudi su ga psovali i optuživali da je srpski
4 kolaboracionista. Premlaćivanje je dugo trajalo i završilo se
5 kada je čovek sa crvenom kapom, koji je bio prisutan tokom
6 premlaćivanja i koga je svedok prepoznao kao optuženog u ovom
7 predmetu, uzeo revolver, uperio ga u glavu svedoka i povukao
8 obarač. -- Čulo se kako je revolver, oroz povučen, ali
9 revolver nije opalio. I optuženi je rekao: "Pusti ga, preživeo
10 je."

11   Optuženi je ispitivao Svedoka 3539 nedelju dana kasnije i
12 on mu je postavljao pitanja o lopovima i ponovo ga tukao
13 bejzbol palicom.

14   Dalje, dokazi su utvrdili da je optuženi bio u Zlašu kada
15 je žrtva koja je kasnije ubijena, tamo dovedena. Preživeli
16 svedoci 1679, 3593, 4669 su dali upečatljive dokaze o
17 okolnostima koje su na kraju dovele do ubistva ove žrtve.
18 Svedočili su o izuzetno brutalnom i dugom zlostavljanju. Da su
19 ga zadržali i nisu oslobodili -- kada su oslobodili druge
20 zatočenike, zbog srpske ofanzive oko 18., 19. aprila 1999.

21   Svedoci 1679 i 4669 su takođe rekli da poslednji put kada
22 su videli žrtvu -- ubistva, da je bio u užasnom stanju blizu
23 smrti, u groznom fizičkom stanju. Telo ove žrtve je kasnije
24 pronađeno u plitkom grobu, neposredno u blizini zatočeničkog
25 objekta.

1   GĐA. D'ASCOLI: [Prevod] Kao što možemo da vidimo, g.
2 Mustafa nije imao nikakav prigovor na način na koji je vođen
3 razgovor sa njim i način na koji je uzeta njegova izjava.

4   Pre nego što počnemo da govorimo o važnim aspektima onoga
5 što je rekao, mislim da moramo da odgovorimo na jedno pitanje:
6 Kako možemo da ocenimo izjavu g. Mustafe?

7   Prilikom razmatranja razgovora g. Mustafe i upoređujući
8 to sa dokazima u samom predmetu, vi ćete Časni Sude videti da
9 je on jako pažljivo se -- ponašao u ovom slučaju. Nećemo
10 zaboraviti da su sa njim obavili razgovor u svojstvu
11 osumnjičenog. Kao takav on je jako, jako pazio da bude
12 verodostojan, a istovremeno da ne prizna odgovornost. Priznao
13 je ono što je morao, a odbio je takođe ono što je morao da
14 odbije.

15   Priznao je one činjenice koje bi bilo teško -- pobiti
16 zbog dokaza o tim istim činjenicama. Npr. priznao je da je bio
17 u Zlašu za vreme vremenskog perioda koje pokriva optužnica.
18 Priznao je da je bio na čelu BIA-e. Potvrdio je identitet
19 konkretnih pripadnika BIA-e i naravno, to su vojnici koje su
20 imenovali žrtve kao neko ko ih je premlaćivao i zlostavljao.

21   G. Mustafa je čak priznao da je čuo glasine o tome da su
22 civili bili zatočeni na imanju u Zlašu, ali tu se zaustavio na
23 tome da je čuo glasine. Znao je da je priznao čak malo nešto
24 više, npr. da su ljudi tamo bili zatočeni i zlostavljani, onda
25 ne bi mogao da izbegne odgovornost za svoje zločine, pošto je

1 on u stvari bio komandant tog objekta.

2 Priznanja njegova su bitna i to mnogo bitniji nego što je
3 g. Mustafa bio svestan u to vreme i oni na vrlo upečatljiv
4 način potkrepljuju ono što su rekly žrtve.

5 Da razgovaramo malo detaljnije o tome.

6 Prvo ćemo govoriti o vremenu i mestu. Optuženi je priznao
7 neke važne stvari u vezi vremena i mesta relevantnih za
8 optužbe. Priznao je da je bio u Zlašu za vreme perioda koji
9 pokriva optužnica. Počeo je tako što je -- objasnio da je
10 između 25. marta i 22. aprila 1999. boravio u Zlašu. Citiram:
11 "Tamo je dva, tri puta prenoćio, par noći." Kraj citata. Isto
12 tako je naveo da je u određenom trenutku otišao iz Zlaša,
13 negde između 12. i 14. aprila. I potvrdio je da je -- bio u
14 Zlašu pre tog datuma.

15 Još konkretnije, rekao je sledeće, "bio je tamo možda 15
16 ili 20 dana pre ofanzive" koja je po njegovim rečima počela
17 negde oko 16. aprila 1999. godine.

18 Drugo, optuženi je priznao da je bio prisutan ne samo u
19 Zlašu, već konkretno i u zatočeničkom objektu u Zlašu.
20 Potvrđujući da dok je bio u Zlašu, boravio je u jednoj od
21 zgrada zatočeničkog objekta u Zlašu. Potvrdio je da su neki
22 vojnici BIA bili smešteni u Zlašu i da su koristili sigurnu
23 kuću, koja je u stvari bila smeštena na tom imanju, o kome
24 govorimo tokom čitavog suđenja.

25 Dakle, zašto su ova priznanja u vezi mesta i vremena

1 bitna? Časni Sude, zato što se poklapaju i prema tome
2 potvrđuju dokaze 1679 i 3593, što se tiče vremena, tj. početka
3 aprila 1999., kada su optuženog videli u Zlašu gde je
4 učestvovao u zlostavljanjima i premlaćivanjima. I mi znamo da
5 su rekli da su videli optuženog u Zlašu, gde su te žrtve bile
6 saslušavane i maltretirane od strane optuženog.

7 I znamo da je on tamo bio.

8 Ono što je g. Mustafa priznao u vezi vremena i mesta,
9 takođe se poklapa i potkrepljuje dokaze u vezi mesta i vremena
10 kada je dovedena žrtva ubistva u zatočenički objekat, u
11 prisustvu samog optuženog.

12 Dakle da rezimiram Časni Sude. Optuženi priznaje da je
13 bio u Zlašu početkom aprila, precizno u isto vreme kada je
14 1679, 3593 i 4600 kažu da su ga tamo videli.

15 E, sad pitanje je sledeće, ako su ove žrtve izmišljale,
16 kako je moguće da su odabrale ili navele tačno vreme koje je i
17 sam optuženi rekao da je bio tamo. Ako su oni sve to
18 izmislili, kako je moguće da su znali da je g. Mustafa uopšte
19 bio tamo u to vreme? Odgovor je: Pa nisu mogli to da izmisle.
20 Verovatnoća da dođe do takve koincidencije je nula. To se
21 objektivno ne dešava.

22 Činjenica da je optuženi priznao da je bio u zatočeničkom
23 objektu u Zlašu u to vreme, -- na vrlo upečatljiv način
24 potkrepljuje ono što su ispričale žrtve svedoci.

25 Dakle, želim da vam kažem još nešto. Optuženi je takođe

1 priznao da je on bio komandant BIA-e, uključujući i nad
2 pripadnicima jedinice. Optuženi je bio jedini komandant, dok
3 god je postojala BIA. On je bio najveći autoritet, štab -- te
4 jedinice, kako je on to sam opisao.

5 Optuženi je imao moć da imenuje svoje potčinjene na razne
6 položaje u BIA-i, uključujući svog zamenika i načelnike
7 sektora, kao i da izriče disciplinske mere. Njegova moć kao
8 komandanta nad njegovim vojnicima se ogleda naređenjima koja
9 im je izdavao, koja su bila izvršavana. Imamo nekoliko primera
10 tih naređenja, uključujući jedan o napadu na srpski magacin
11 ili skladište goriva, iz marta 1999. A, optuženi je o tome
12 govorio u svome razgovoru.

13 Zašto su ova priznanja važna? Pa, zato što su to
14 priznanja g. Mustafe o njegovoj ulozi, komandi nad vojnicima
15 BIA. I to se poklapa sa onim što su 1679 i 3593 rekli da su
16 videli kada su bili zatočeni u Zlašu. Tj. da je g. Mustafa
17 imao ovlašćenja nad vojnicima u Zlašu. Dakle, tim vojnicima
18 koji su maltretirali i mučili zatvorenike.

19 Ponovo, to je vrlo jasno potkrepljenje dokaza koje su
20 pružile žrtve. A, ne može to biti puka slučajnost. Oni
21 jednostavno nisu mogli da znaju ni da ga nazivaju komandant
22 Cali. Nisu mogli da znaju -- koje mu je zvanje i koja su
23 njegova ovlašćenja.

24 -- Treće važno priznanje optuženog je da su ljude stvarno
25 držali na imanju u Zlašu. Kada su ga o tome ispitivali tokom

1 razgovora sa Tužilaštvom, g. Mustafa je prvo rekao da je znao
2 da su tamo -- vojnici držali ljude. Setio se dve epizode,
3 jedne od kraja marta 1999., jedne iz aprila 1999.

4 Nakon insistiranja g. Mustafa je takođe priznao da je čuo
5 glasine da su civile od kojih su neki navodno bili lopovi,
6 bili zatočeni u zatočeničkom objektu u Zlašu i da to nije bila
7 nikakva tajna. G. Mustafa je rekao da ta činjenica, to
8 zatočenje civila nije bila tajna. On je rekao da je čuo da su
9 neke od tih civila pustili pre nadolazeće srpske ofanzive, ali
10 je tvrdio da on to lično nije video.

11 Primećujem ovde koliko je pažljivo optuženi pazio šta
12 govori u svojim izjavama. Pokušava da prizna onoliko koliko
13 mora, zato što zna da su ta zatočenja bila poznata, a i nisu
14 bila tajna, ali istovremeno podvlači da on nije imao nikakve
15 veze sa zatočenjem civila.

16 Dakle, koja su bila njegova stvarna saznanja o žrtvama
17 koje su bile zatočene i zlostavljanje, njegovo stvarno učešće
18 u saslušanjima i premlaćivanjima? Dakle, to je nešto što on
19 opisuje kao glasinama o tome da civile drže na toj lokaciji,
20 gde je upravo on bio komandant na mestu gde su bili smešteni
21 vojnici BIA, kao i on.

22 Na kraju, čak i ovo pažljivo i strateško priznanje od
23 strane optuženog, potkrepljuje ono što su rekle žrtve u ovom
24 predmetu. Svedočio je kako oni kao civili jesu bili zatočeni,
25 a da su neki od njih, uključujući i žrtvu koja je kasnije

1 ubijena, su optuženi da su lopovi, da je većina njih
2 oslobođena 18. ili 19. aprila, kako se približavala srpska
3 ofanziva.

4 Četvrto važno priznanje optuženog koje potkrepljuje
5 iskaze 1679 i 3593 je da je on identifikovao i imenovao tri
6 pripadnika BIA-e, koje su konkretno spomenule i žrtve.
7 Naročito optuženi je priznao da je lice sa nadimkom Tabuti,
8 što znači kovčeg, njegovo pravo ime je Nazif Musliju je
9 stvarno bio pripadnik BIA-e. Časni Sud će se setiti da je
10 nadimak Tabuti, nadimak koji su čule žrtve dok su bili u
11 Zlašu. Žrtve 3593, 1679. I oni su mislili da je Tabuti jedan
12 od njihovih glavnih mučitelja.

13 Dva druga vojnika su portvdila, -- optuženi je potvrdio
14 da su druga dva vojnika BIA-e bili Brahim Mehmetaj zvaní Bimi,
15 Ilmi Vela zvaní Vdekja, smrt. Ponovo, njihova imena su
16 spomenule žrtve kao neke od vojnika u Zlašu.

17 1679 je čak i prepoznao Bimija.

18 Imenovanje ta tri lica, pojedinačno od strane svake od
19 žrtava s jedne strane i od strane optuženog s druge strane je
20 ponovo potkrepljenje dokaza koje su pružile žrtve. Da oni
21 izmišljaju kao što Odbrana sada tvrdi, da li bi mogli
22 konkretno da imenuju ljude koji su učestvovali u njihovom
23 zlostavljanju? Ljude koje je optuženi tokom svog razgovora sa
24 Tužilaštvom priznao da su bili pripadnici BIA-e. Koje su šanse
25 da se tako nešto desi? Šanse su nula.

1   Žrtve su navele ta imena, zato što su bile u zatočeničkom
2 objektu u Zlašu. Tamo su bili zatočeni, zlostavljani od strane
3 optuženog i njegovih potčinjenih. Čuli su ta imena u Zlašu,
4 jasno ih se sećala. Kao što sam rekla, 1679 je čak fizički
5 prepoznao Bimija.

6   Još nešto što je zanimljivo u ovom trenutku je to, da dok
7 je optuženi priznao -- da su Kovčeg smrti, Bimi bili
8 pripadnici BIA-e, on je uradio sve što je mogao da smanji
9 njihovu ulogu, na taj način štiteći i njih i sebe. Nesumnjivo
10 je znao da kao njegovi bliski saradnici, odgovornost za
11 zločine koju bi oni snosili bi snosio i on, takođe kao njihov
12 komandant.

13   Dakle, ova strategija izvlačenja od strane optuženog je
14 bila posebno očigledna, kada je reč o njegovom bivšem zameniku
15 u BIA-i Brahimu Mehmetaju Bimiju, koga je g. Mustafa pokušao
16 da ukloni sa lica mesta tvrdeći da Bimi nikada ili je vrlo
17 retko bio u Zlašu. Ja citiram:

18   "Bimi nikada nije boravio u Zlašu. Možda je posećivao
19 Zlaš na sat, dva, ali nije boravio u Zlašu."

20   Dakle, to je osmi deo razgovora.

21   Časni Sude, setićete se koliko je -- blisko ovoj verziji
22 činjenica svedočenje koje g. Mehmetaj dao Tužilaštvu, kada je
23 sa njim obavljen razgovor kao osumnjičenim. A, to je bilo
24 nekoliko meseci posle razgovora koji smo obavili sa g.
25 Mustafom, u svojstvu osumnjičenog.

1 G. Mehmetaj je u razgovoru sa Tužilaštvom nikada nije
2 pomenuo da je u aprilu 1999. godine bio u Zlašu.

3 Takođe ćete se setiti i razgovora koji je zabeležen, a
4 koji je izvučen iz telefona g. Mustafe, koji mu je Tužilaštvo
5 oduzelo. Setićete se da je tu ovo što je sada istaknuto na
6 ekranu, da su g. Mustafa i g. Mehmetaj razgovarali dan pre
7 nego što je Tužilaštvo obavilo razgovor sa g. Mehmetajem.
8 Zatim su ponovo komunicirali svega pet minuta posle završetka
9 tog razgovora sa g. Mehmetajem.

10 Sada ćemo videti i relevantne odlomke drugih telefonskih
11 razgovora na ekranu.

12 Takođe ćete se setiti i kako je g. Mehmetaj tokom svog
13 svedočenja u -- sudnici izmenio svoj iskaz o vremenu kada je
14 bio u Zlašu. Izmenio je to značajno tvrdeći sada da je bio u
15 Zlašu u aprilu 1999. Tužilaštvo ga je tokom unakrsnog
16 ispitivanja pitalo, zašto je to učinio, zašto je promenio svoj
17 iskaz i pokušao da pomogne Odbrani.

18 Optuženi se oslonio na istu strategiju izbegavanja, kada
19 je reč sa Ilmijom Velom koji je poznat i po nadimku Smrt,
20 demobilisanom u martu 1999., nešto pre događaja za koje se
21 tereti u ovom predmetu. On je od g. Mustafe dobio zgodan alibi
22 za sve što se događalo u Zlašu, u aprilu 1999. i tako pokušao
23 da se udalji od krivičnih dela u kojima je Vela učestvovao,
24 kao što smo čuli od žrtava i svedoka.

25 Osim trojce pojedinaca za koje je optuženi potvrdio da su

1 bili pripadnici BIA-e i za koje su i žrtve navele da su bili
2 prisutni u Zlašu, postojala su još dvojica pripadnika BIA-e
3 čija su imena povezana sa događajima u Zlašu. To su Dardan i
4 Shyti. Njihovi nadimci.

5 Za Dardana je na suđenju utvrđeno da je to bio čovek čije
6 ime i prezime sada znamo. U trenutku hapšenja jednog od
7 svedoka, g. Mustafa i Dardan fotografisani su zajedno.

8 Evo ovde vidimo Dardana, koji je na desnoj strani
9 fotografije i zaokružen plavom bojom. Lice mu je zamagljeno
10 zbog prenosa ovoga u javnosti, dok je optuženi u sredini, sa
11 crvenom beretkom.

12 Druga fotografija, ovde opet vidimo g. Mustafu koji čuči
13 u prvom redu, ponovo sa crvenom beretkom, a Dardan je lice
14 koje je zaokruženo, lice ponovo zamagljeno da se ne bi
15 prenosilo u javnosti.

16 Setićete se i da je Svedok 1679 naveo Dardana kao lice
17 koje ga je zlostavljalo u Zlašu, jedno od tih lica. Prelazimo
18 sada na Shytija. Svedok Odbrane Muhamet Ajeti potvrdio je
19 tokom svedočenja u sudnici da je njegov ratni nadimak bio
20 Shyti, da je bio pripadnik BIA-e i da se nalazio u Zlašu
21 početkom aprila 1999. godine.

22 Setićete se da je Shytija pomenuo jedan od svedoka, kao
23 jednog od stražara na imanju u Zlašu, koje je služilo kao
24 zatvor. Takođe ćete se setiti da je g. Mustafa imao broj g.
25 Ajetija u svom imeniku, pod nadimkom Shyti AAK.

1 Ta identifikacija Mustafinih saradnika iz BIA-e snažno
2 potkrepljuje dokaze Svedoka 1679, 3539 i 3600. Ti svedoci ne
3 bi mogli da navedu Tabuta, Elmija Velu, Dardana, Bimija i
4 Shutija, da nisu zaista te ljude susreli na imanju u Zlašu, u
5 aprilu 1999. godine.

6 I još jedna tačka, još jedna stavka koju je optuženi
7 priznao, pre nego što odemo na pauzu.

8 To je peto priznanje optuženog u toku razgovora koji je
9 sa njim obavilo Tužilaštvo. To je da je tokom rata na Kosovu
10 on nosio crvenu beretku, koja nije bila deo standardne
11 uniforme BIA-e i takođe, da niko drugi u Zlašu koliko je njemu
12 poznato, nije nosio crvenu beretku i bio poznat po nadimku
13 Cali.

14 To je još jednom značajno priznanje, Časni Sude. Setićete
15 se da je Svedok 3593 identifikovao lice koje ga je ispitivalo
16 i zlostavljalo u Zlašu kao čoveka koji je nosio crvenu
17 beretku.

18 Kada je optuženi uhapšen, jedina fotografija koju je imao
19 u svom novčaniku, bila je fotografija koju sada možete da
20 vidite na ekranu. Šta nosi na toj fotografiji? Pa, crvenu
21 beretku.

22 Ta crvena beretka bila je jedna upadljiva osobenost ovog
23 optuženog, nešto što ga je isticalo među drugim pripadnicima
24 OVK. Npr. to je očigledno na fotografiji koja je sada na
25 ekranu, koja je takođe oduzeta optuženom, odnosno zaplenjena.

1 Crvena beretka bila je vrlo upadljiv znak. A, to je
2 potvrdio jedan od svedoka, koji je smatrao da zahvaljujući toj
3 crvenoj beretki, komandir Cali se ističe među drugim
4 pripadnicima OVK. U sudnici, ovaj svedok W3593 rekao je:

5 "To je bilo kao i druge kape, ali ova beretka bila je
6 crvena. Mislim da je to bilo zato da bi se on istakao među
7 drugima. On je bio jedini koji je imao crvenu kapu. Niko drugi
8 nije imao crvenu kapu."

9 Budući da ću sada preći na druge iskaze koji potkrepljuju
10 naše dokaze, mislim da je ovo dobar trenutak za pauzu.

11 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Hvala. Onda
12 ćemo sada napraviti pauzu i nastavićemo sa radom za pola sata.
13 Sada prekidamo sa radom.

14 -- Pauza u 10:58h

15 -- Nastavak sa radom u 11:27h

16 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Nastavićemo
17 sa završnom rečju Tužilaštva.

18 Ali pre nego što to budemo uradili da proverim samo da li
19 su svi tu. Vidim da je isti sastav.

20 G. MICHALCZUK: [Prevod] U istom smo sastavu, Časni Sude.

21 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] U redu.
22 Vidim da to važi i za Zastupnika žrtava. Vidim da klimate
23 glavom.

24 Kao i za tim Odbrane. U redu.

25 Izvolite. Tužilac sada ima reč.

1 GĐA. D'ASCOLI: [Prevod] Hvala, Časni Sude.

2 Ja ću nastaviti da govorim o dokazima koji potkrepljuju
3 naše teze, a koje je Specijalizovano Tužilaštvo izvelo na
4 suđenju.

5 Prelazim na ono što su ispričale žrtve i na to kako se
6 njihovi iskazi uzajamno potkrepljuju.

7 Svedoci su potkrepili iskaze jedni drugih i ja ću prvo
8 govoriti o tome da su žrtve potvrdile da su videle jedna drugu
9 na imanju u Zlašu, u aprilu 1999. godine i da su u svojim
10 svedočenjima objasnile šta znaju jedni o drugima. Npr. Svedok
11 1679 video je šest drugih zatvorenika, uključujući i ubijenu
12 žrtvu, W3594, 3593, 4669 i mladića sa nadimkom Burmak.

13 Drugo, žrtve su iznele vrlo slične priče o tome na koji
14 su način bili uhapšeni, oni i drugi zatvorenici koje su
15 upoznali u zatvoru na imanju u Zlašu, kako su ih uhapsili i
16 tamo sproveli. Npr. Svedoci 1679 i 3593 nezavino jedan od
17 drugoga, dali su iste informacije o Svedoku W3594 kao i
18 razloge za njegovo hapšenje. Svedok W3594 dao je i sam iste te
19 informacije o sebi.

20 Treće, sve žrtve koje su bile zatočene u Zlašu su opisale
21 mesto na kome su ih držali zatvorene i prepoznale ga na
22 fotografijama koje su im pokazivane tokom njihovog svedočenja.
23 Njihovi iskazi u tom pogledu se poklapaju i poklapaju se i sa
24 opisom koji je dao npr. svedok Odbrane Selatin Krasniqi.

25 Npr. kada je reč o unutrašnjem rasporedu prostorja u

1 zgradi gde su zatvorenici bili ispitivani, te prostorije
2 opisao je Svedok 1679, što se poklapa sa iskazom koji je dao
3 svedok Odbrane Selatin Krasniqi. Naročito soba na spratu, koju
4 smo videli označenu vertikalnom crvenom linijom na vratima.
5 Oni su dali isti opis i rekli su da se unutra se nalazile dve
6 prostorije, jedna sa svake strane hodnika.

7 Četvrto, iskazi žrtava uzajamno se potkrepljuju i kada je
8 reč o fizičkim uslovima, o vrsti i prirodi zlostavljanja i
9 mučenja kojima su bili izloženi, a naročito kojima je bila
10 izložena žrtva koja je kasnije ubijena, kao i o užasnom stanju
11 u kome se taj čovek nalazio, što su svi oni videli.

12 Peto, svedoci su posvedočili da su ih mučili sličnim
13 oruđima i sredstvima. Npr. Svedok W3593 i 1679 rekli su da su
14 ih tukli bejzbol palicom. Svedoka W1679 pekli su užarenim
15 gvožđem, a 3593 je video opekotine na telu žrtve koja je
16 kasnije ubijena. 1679 je tvrdio da su mu davali elektro
17 šokove, a 3595 je naveo da su mu drugi svedoci rekli da su
18 počinioci koristili elektro šokove kao vid mučenja.

19 Šesto, Svedok W3593 i W1679 identifikovali su nekoliko
20 pripadnika BIA-e, za koje su rekli da su bili prisutni na
21 imanju u Zlašu i da su učestvovali u njihovom premlaćivanju.
22 Kao što sam već ukazala, obe žrtve 3593 i 1679 imenovali su
23 identifikovali čoveka sa nadimkom Tabuti, odnosno Mrtvački
24 sanduk. Svedok 1679 takođe je pomenuo Ilmija Velu, Afrima,
25 Dardana, Bimija i Fatmira. To su sve bili pripadnici BIA-e,

1 što je i optuženi potvrdio, a to potkrepljuju i drugi dokazi,
2 uključujući i iskaz W4660. Relevantni podaci uneti su u
3 završni podnesak Tužilaštva.

4 Zatim, nekoliko svedoka dalo je gotovo identičan opis
5 trenutka u kome su ih oslobodili iz zatvora u Zlašu, negde oko
6 18. ili 19. aprila 1999. Npr. oni su svi potvrdili redosled
7 kojim su oslobođeni, kao i činjenicu da je mladić po nadimku
8 Burmak i žrtva koja je ubijena nisu oslobođeni. Takođe su dali
9 iste iskaze o jednoj poseti u kojoj su svi bili odmah po
10 oslobođenju.

11 Ukratko rečeno Časni Sude, iskazi žrtava se u najvećoj
12 mogućoj meri uzajamno potkrepljuju. Treba se podsetiti da su
13 sve žrtve dale svoje iskaze nezavisno jedna od druge, u
14 različitim vremenskim periodima i nisu niti poznavali druge
15 uvek, niti su bili svesni da su i oni drugi takođe svedoci u
16 ovom predmetu.

17 Verovati da su njihove priče iskonstruisane,
18 podrazumevalo bi da se veruje ne samo da je svako od njih
19 izmislio svoju priču i svoj iskaz, već da su i svi oni bili u
20 dosluhu da bi izmislili pojedinosti svojih priča još pre nego
21 što su istražitelji u ovom predmetu sa njima obavili
22 razgovore, što je u potpunosti neverovatna teorija, niz zavera
23 kakve se u objektivnoj stvarnosti ne dešavaju.

24 I to nije sve. Ne samo što se priče žrtava uzajamno
25 potkrepljuju, već njihove iskaze potkrepljuju i iskazi drugih

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Završne reči (Javna sednica)

Strana 45

1 svedoka u ovom predmetu, pa i materijalni, dokumentarni dokazi
2 i dokazna građa. Npr. nekoliko svedoka tvrdilo je da je
3 optuženi bio u zatvoru na imanju u Zlašu tokom perioda iz
4 optužnice. To nisu tvrdile samo žrtve. Npr. Svedok 4600
5 posvedočio je da je video optuženog na imanju početkom aprila
6 1999., što potkrepljuje svedočenje Svedoka 1679 i 3593.

7 Nadalje, prisustvo optuženog kako u mestu Zlaš, tako i na
8 imanju u Zlašu tokom aprila 1999., takođe potvrđuje i niz
9 drugih svedoka, Sejdi Veseli, Fatmir Sopi, Teuta Hadri,
10 Selatin Krasniqi, koji su svedoci Odbrane.

11 Npr. Teuta Hadri je posvedočila da je videla optuženog
12 jedne noći pre srpske ofanzive, kao i na sam dan ofanzive, na
13 imanju u Zlašu koje je služilo kao zatvor. I to je snažan
14 dokaz koji ukazuje na to da je optuženi bio na imanju u Zlašu
15 koje je služilo kao zatvor, baš onoga dana kada su zatvorenici
16 oslobođeni.

17 Prisustvo komandanta BIA-e ukazuje na to da je on bio taj
18 koji je odlučio koji će zatvorenici biti oslobođeni, a kojima
19 neće biti dopušteno da odu. Nekoliko drugih svedoka takođe je
20 potvrdilo identitet pripadnika BIA-e koje smo pominjali, a na
21 koje su ukazali Svedoci 1679, 3593, kao i optuženi o čemu je
22 već bilo reči. Među tim svedocima su bili npr. Fatmir Sopi,
23 Sejdi Veseli, 4600, kao i svedok Odbrane Muhamet Ajeti,
24 poznatiji pod nadimkom Shyti.

25 Osim toga, nekoliko svedoka je nezavisno posvedočilo o

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Završne reči (Javna sednica)

Strana 46

1 tome da je Salih Mustafa komandovao na imanju u Zlašu i da je
2 tamo bio autoritet. To su pre svega Fatmir Sopi, Seidi Veseli
3 i Svedok W4600. Ti svedoci takođe su potvrdili i da su BIA i
4 brigada 153 bile odvojene jedinice i da nije bilo vojnika iz
5 ove brigade koji su bili stacionirani na imanju u Zlašu.

6 Dalje je značajno potkrepljenje učešća BIA-e u predmetnim
7 događajima dolazi od člana porodice žrtve, koja je kasnije
8 ubijena, a koji je saznao od žrtava ubrzo po njihovom
9 oslobađanju da ih je jedinica Skifterat držala zatočene i da
10 je Skifterat rukovodila zatvorom gde su oni držani i da su
11 zatočenici svi tamo bili zlostavljani, uključujući i žrtvu
12 koja je potom ubijena, a prema kojoj su postupali gore nego
13 prema svima drugima.

14 Skifterat kao što znamo je bio još jedan naziv za
15 jedinicu BIA. Ako razmislimo o tome, svega nekoliko sati po
16 oslobađanju žrtve su ispričale ko je bio odgovoran za njihovo
17 zatočeništvo i zlostavljanje. To je takođe snažno
18 potkrepljenje iskaza ovih svedoka i odgovornosti optuženog za
19 to što se njima dogodilo.

20 Dokazi koji potiču od svedoka Odbrane, dodatno
21 potkrepljuju svedočenje žrtava o mogućnosti vršenja elektro
22 šokova. I žrtve su rekle da su elektro šokovi primenjivani kao
23 sredstvo mučenja. Npr. svedok Ibadate Canolli je govorio o
24 akumulatoru za kola -- koji je u aprilu 1999. korišćen radi
25 osvetljenja zgrada. To potkrepljuje iskaz Svedoka 1679, u

1 pogledu korišćenja električnih naprava u imanju na Zlašu.

2 Sećate se Časni Sude, da je svedok Odbrane Teuta Hadri
3 govorio o tome da je na imanju u Zlašu bio TV aparat koji je
4 radio u vreme kada je taj svedok, odnosno svedokinja bila tamo
5 u aprilu 1999.

6 Pored iskaza svedoka, svedočenja žrtava su dodatno
7 potkrepljena dokumentima koji su u spisu i ja da bih sada
8 govorila o dokumentu koji nazivamo spiskom zatvorenika.

9 Molim da sledeći slajdovi ne budu emitovani za javnost,
10 kako bi smo samo mi u sudnici mogli da ih vidimo.

11 Nastaviću.

12 Dokument koji sada vidimo na ekranu, se vidi samo u
13 sudnici. To je izvorno dokument na albanskom, gde vidimo broj
14 lica koja -- više lica koja su bila zatočena u Zlašu u aprilu
15 1999. Vidimo na ekranu prvu stranicu tog spisa i vidite, Časni
16 Sude, imena zatvorenika, označena su crvenom bojom.

17 Počev od gore, tu imamo žrtvu ubistva, zatim 359 -- 3593,
18 3594 i 1679. Taj dokument pokazuje da su datumi njihovog
19 hapšenja, u saglasnosti sa onim što su navele žrtve, kao i da
20 se poklapa sa nekim ličnim podacima, uključujući i imena oca,
21 datum i mesto rođenja, kao i mesto boravka.

22 U tom spisku zatvorenika, nalazimo potporu i za neke
23 druge aspekte dokaza i svedočenja koje su dali svedoci u ovom
24 predmetu. Najpre, tu imamo spisak 19 zatočenika, što odgovara
25 onome što je Svedok 3593 rekao tokom svog svedočenja, kada je

1 rekao OVK citiram "dovodila ljude svake noći. Bilo nas je u
2 jednom trenutku i sedamnaestoro u toj istoj prostoriji", kraj
3 citata.

4 Pod 2, taj dokument potpkrepljuje svedočenje Svedoka
5 3594.

6 Molim da ni sledeći slajd ne bude emitovan van sudnice.
7 Hvala.

8 Časni Sude. sada vidite još jednu stranicu iz tog
9 dokumenta. u dokumentu se nalaze beleške koje su hvatane
10 prilikom ispitivanja Svedoka 3594. Jedan od odgovora svedoka
11 koji je zabeležen u ovim beleškama, potpkrepljuje činjenicu da
12 je svedok kao što je izjavio, a to je na stranici transkripta
13 1034 do 1035, dakle, da se svedok sastao sa određenim ljudima
14 i s njima razgovarao o određenim pitanjima koje se pokreću --
15 koja se vide ovde sada na ekranu. Ja neću iznositi više
16 pojedinosti, s obzirom na zaštićeni status tog svedoka.
17 Međutim, vi, Časni Sude možete da vidite te upis -- šta je tu
18 navedeno, kako na engleskom, tako i na albanskom.

19 I pređimo na sledeću stranicu. Molim da se ni ova
20 stranica ne emituje za javnost. Ovde vidimo beleške, to je
21 isti dokument, gde stoji oznaka "Za CALIJA". Časni Sude, vi
22 vidite verziju na albanskom i engleskom na ekranu.

23 Sve u svemu, taj dokument sa spiskom zatvorenika, pruža
24 jako potkrepljenje svedočenjima svedoka u ovom predmetu.

25 Njegova autentičnost je dokazana nizom detalja i njegovom

1 konsistentnošću, u pogledu njegovog sadržaja. Te pojedinosti
2 su mogli da iznesu samo oni koji su bili zatočeni odn. oni
3 koji su zatočili žrtve.

4 Činjenica da su žrtve bile zatočene kao grupa u jednom
5 datom trenutku tokom njihovog života, samo jednom trenu --
6 samo jednom trenutku. Dakle, oni su bili zatočeni svi zajedno
7 na imanju u Zlašu.

8 I na kraju, zdravstvena evidencija predočena na suđenju,
9 takođe potkrepljuje iskaze žrtava.

10 Kako bismo ostali na javnoj sednici, ja bih vam skrenula
11 pažnju, Časni Sude, na stavove 186 do 191 završnog podneska
12 Tužilaštva, a ta zdravstvena evidencija, odnosi se na žrtvu
13 ubistva.

14 Ona je pronađena ubrzo nakon rata, u jednom od objekata
15 na imanju i vidimo tu potvrdu, da žrtva koja je kasnije
16 ubijena, je zaista bila zatočena na tom imanju kao što su
17 izjavili svedoci 1679, 4669, 3593 i 3594.

18 Časni Sude, sada ću dati reč kolegi g. Michalczuku, koji
19 će nastaviti sa završnom rečju Tužilaštva i govoriće o pitanju
20 verodostojnosti dokaza koje je Tužilaštvo predočilo. Hvala.

21 MS. D'ASCOLI: [Prevod] Samo par minuta. Molim da zamenimo
22 mesta.

23 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] G. Tužioče,
24 kada god budete spremni, izvolite.

25 MS. D'ASCOLI: [Prevod] Možda bih mogla da kažem da

1 slajdovi koji su emitovani samo u sudnici, su svi slajdovi
2 koji smo kao takve želeli da prikažemo. Dakle, neće biti svi
3 naredni slajdovi -- mogu da budu emitovani za javnost. Hvala.

4 G. MICHALCZUK: [Prevod] Časni Sude, pređimo sada na
5 pitanja odgovornosti optuženog.

6 Odgovornost optuženog za krivična dela iz optužnice,
7 dokazana je svedočenjem žrtava o ovom predmetu o kojima smo
8 upravo govorili, ali svedočenja žrtava su potkrepljena sa
9 nekoliko drugih dokaza.

10 Najpre, njih potvrđuju priznanja optuženog. Zatim, njih
11 potvrđuje svedočenje svake žrtve koja -- koje se međusobno
12 potkrepljuju. Zatim, njih potvrđuje iskaz drugih svedoka,
13 uključujući i svedoka Odbrane. Pod 4. Potvrđuju ih dokumenti u
14 spisu, i na kraju, potvrđuje ih ponašanje optuženog tokom
15 istrage.

16 Dopustite mi, Časni Sude, da se sada vratim na žrtve i
17 njihove iskaze. I osvrnimo se na pitanje njihove
18 verodostojnosti. Ajmo da konkretno govorimo o iskazu dve
19 žrtve, koje su izjavile, da je optuženi bio prisutan tokom
20 ispitivanja i tučenja. To su žrtve 1679 i 3593.

21 Počeću najpre sa 1679, Časni Sude. Ovo, svedok je
22 direktna žrtva krivičnog postupanja optuženog. On neprekidno
23 govori o optuženom kao Caliju ili komandantu Caliju, u svim
24 svojim izjavama, počev od same prve izjave, gde se već
25 pojavljuje Cali. Taj svedok je od samog početka istu priču

1 iznosio, čak i u atmosferi zatrašivanja svedoka, on je od
2 samog početka naveo optuženog.

3 Pored toga, ovaj svedok nije ulepšavao svoj iskaz i nije
4 mu bilo šta dodavao vremenom, što bi se moglo očekivati, da je
5 lažno optuživao optuženog. Zapravo, ovaj svedok je izjavio, da
6 je komandant Cali lično učestvovao u njegovom premlaćivanju,
7 samo jedan put, a to je bilo kada je svedok odveden u [sic]
8 imanje u Zlašu, i tom prilikom je izdavao naređenja drugima.

9 Svedok 1679 je izjavio, da komandant Cali nije bio
10 prisutan tokom svih premlaćivanja, a da u drugim navratima,
11 kada jeste bio prisutan, on nije tukao svedoka, ali je sve
12 gledao, ismejavao ga je, dok su ga njegovi saborci
13 premlaćivali, dakle dok su premlaćivali Svedoka 1679.

14 Ovaj svedok je izjavio da je znao ko je bio komandant
15 Cali, zato što su mu to drugi vojnici rekli, kada su mu rekli
16 da ga odvede da razgovara sa komandantom, ovaj svedok je to
17 znao i komandant mu se predstavio kao 'komandant Cali'.

18 On je takođe to znao, zato što, nakon što se našao u
19 prostoriji gde ga je pretukao komandant, čuo je da ga drugi
20 oslovljavaju ca 'Cali'. Svedok 1679 je takođe rekao, da su se
21 drugi obraćali komandantu rečima, citiram: "Šta da radimo,
22 Cali, šta da radimo"? taj svedok je potvrdio takođe da je
23 žrtva ubistva poznavala Calija.

24 I na kraju, 1679 je prepoznao Calija na dve fotografije
25 koje mu je predočio Pretresni panel u ovoj sudnici.

1 Svedočenje Svedoka 1679 je izuzetno inkriminišuće, ali je
2 i ograničeno, uzdržano. On nije ulepšavao, nije tvrdio da je
3 optuženi učestvovano u svim njegovim premlaćivanjima. On je to
4 mogao da uradi, da je nešto izmišljao, kao što Odbrana tvrdi.

5 Štaviše, svedočenje ovog svedoka 1679, je bilo
6 konsistentno tokom celokupnog njegovog svedočenja u sudnici, a
7 konsistentno je i imajući u vidu njegove prethodne izjave.
8 Bilo je samo nekih manjih nedoslednosti u njegovom iskazu, to
9 je tačno. Međutim, to se i može očekivati od svedoka, od koga
10 se traži da se priseti svih pojedinosti događaja koji su se
11 odigrali pre više od 20 godina.

12 U ranijim izjavama svedoka, bilo je nekih grešaka i on ih
13 je pojasnio i objasnio čega se seća. Na primer, kada mu je
14 rečeno da ima različitih prikaza toga ko su ljudi koji su ga
15 odveli iz škole u Zlašu i doveli na imanje u Zlašu, svedok
16 1679 je objasnio da se sećao da je pomenuo Bimija ranije i
17 rekao je da u izjavi koja je tada uzeta, nije tačno preneto
18 ono što je hteo da saopšti s obzirom na različite drugačije
19 uslove u kojima je tada svedočio i kako se tada osećao.

20 Iznenađujuća i neplanirana potvrda mogućnosti svedoka da
21 prepozna izvršioce, desila se kada je Brahim Mehmetaj svedočio
22 na suđenju.

23 Svedok 1679 ga je odmah prepoznao kao Bimija, istog onog
24 Bimija koji je učestvovao u njegovom zlostavljanju u
25 zatočeničkom objektu u Zlašu, čak i pre nego što je g.

1 Mehmetaj priznao da mu je nadimak 'Bimi'. Svedok 1679 je tog
2 dana pratio postupak na televiziji i on je odmah prepoznao
3 Bimija kada se pojavio na ekranu. Časni Sude, vi to znate,
4 budući da to potvrđuje SMS poruka koju je svedok poslao i koja
5 je u spisu. U toj poruci, Svedok 1679 je napisao da je
6 prepoznao Bimija, kao lice koje ga je zlostavljalo u Zlašu i
7 ovog puta, ta poruka je poslata pre nego što je g. Mehmetaj u
8 svom svedočenju izjavio da mu je nadimak 'Bimi'.

9 Činjenica da je taj svedok prepoznao Bimija u jednom
10 neiznuđenom testiranju 23 godine nakon događaja, potvrđuje da
11 je Bimi jedno od lica koja su ga mučila. To takođe pokazuje
12 njegovu mogućnost da prepozna lica koja su ga zlostavljala i
13 mučila, uključujući i optuženog. To je bio objektivan test
14 mogućnosti svedoka da se priseti onoga što je video i čega se
15 seća. Test koji je svedok više nego položio i Sud treba i te
16 kako da to uzme u obzir kada bude ocenjivao kako je ovaj
17 svedok prepoznao i identifikovao optuženog.

18 Sada ću preći na Svedoka 3593.

19 Ovaj svedok je naveo razloge zašto je siguran da osoba
20 koja ga je mučila u Zlašu, je upravo optuženi Cali. I kako ga
21 je prepoznao. Svedok je najpre video optuženog u Zlašu i tri
22 navrata.

23 Kada je prvi put premlaćivan istog onog dana kada je
24 uhapšen i odveden u imanje u Zlašu, zatim tokom drugog
25 premlaćivanja koje je bilo nekoliko dana kasnije i potom, kada

1 je optuženi u jednom trenutku došao u štalu sa svojim
2 vojnicima.

3 Tokom prvog premlaćivanja, Svedok 3593 je jednom podigao
4 pogled i video optuženog, koji je imao crvenu kapu, kao što je
5 svedok rekao. Iako je bilo mračno, svedok je ipak bio u
6 mogućnosti da vidi optuženog s obzirom na baterijsku lampu. I
7 video je da optuženi nosi tu crvenu kapu koja je znak
8 raspoznavanja. Tom prilikom, optuženi nije imao masku na licu.

9 Svedok 3593 se naročito dobro seća optuženog s obzirom na
10 traumatično iskustvo kroz koje je prošao kada je optuženi
11 prislonio pištolj uz glavu Svedoka 3593 i povukao obarač.
12 Svedok je opisao taj trenutak kao užasan momenat i o njemu je
13 na konzistentan način govorio u svim svojim izjavama.

14 Da govorimo sada o drugom premlaćivanju. Tom prilikom je
15 uklonjena vreća sa glave Svedoka 3593 i svedok je jasno video
16 optuženog koji je bio u uniformi, koji je imao crvenu kapu i
17 ovog puta i on je bilo [sic] -- on je bio jedini čovek koji je
18 mlatio, tukao svedoka sa *baseball* palicom.

19 Svedok je takođe čuo nadimak optuženog odn. Cali, kada je
20 bio u Zlašu. Kao što je rekao, čuo je to jednom, kada je
21 izveden pred optuženog. U tom trenutku, neko je rekao,
22 citiram: "Evo, evo, evo ovde, Cali" i takođe: "Komandante
23 Cali, šta da radimo?". Svedok je onda jasno čuo da su
24 optuženog oslovili sa 'komandant' i potvrdio je da je optuženi
25 bio komandant u Zlašu, mesec dana nakon što je oslobođen u

1 razgovorima sa vojnicima OVK iz tog kraja.

2 Časni Sude, 3593 nema razloga da laže i nema razloga da
3 lažno upliće optuženog. On ne zna optuženog, nema nikakve
4 predrasude u odnosu na njega i u stvari ima jak motiv da ne
5 imenuje komandanta OVK, imajući u vidu atmosferu odmazde i
6 zastrašivanja svedoka na Kosovu. Takođe, kao i kod svedoka
7 1679, iskaz 3593 je bio uzdržan. On nije dodavao ništa. Da je
8 hteo da laže, kako bi lažno upleo optuženog, on bi spomenuo
9 optuženog prilikom svakog premlaćivanja učešća i nadzora nad
10 mučenjem i zlostavljanjem drugih. Međutim, svedok to nije
11 uradio, nije pokušao da dodaje ili da poboljša svoju priču,
12 kako bi bila što inkriminišuća bez obzira na to.

13 Ako Sud ima ikakvih pitanja u vezi toga što 3593 nije
14 spomenuo optuženog u svojoj prvoj izjavi UNMIK-u, već je to
15 tek uradio u razgovoru sa Tužilaštvom i tokom suđenja, mi
16 hoćemo da kažemo da po mišljenju Tužilaštva postoji nekoliko
17 konkretnih i vrlo uverljivih razloga, zašto se svedok tako
18 ponašao. Među tim razlozima je prvenstveno strah. Strah koji
19 proizilazi iz jedne atmosfere zastrašivanja svedoka i
20 nekažnjivosti kada su u pitanju bivši pripadnici OVK na
21 Kosovu.

22 Od kraja rata na Kosovu pa sve do danas, oni koji se
23 javljaju i svedoče u vezi navodnih zločina od strane bivših
24 pripadnika kosovske Oslobodilačke vojske, su suočeni sa jednom
25 egzistencijalnom dilemom, da ćute, da nastave da žive u svetu

1 laži i straha i da imaju osećaj krivice zato što nisu ništa
2 uradili, ili da traže pravdu i istinu i da se suočavaju sa
3 izopštenjem i da sebe dovedu u -- i svoje porodice u situaciju
4 kada bi bili izloženi odmazdi.

5 Dakle, prvi izbor je na prvi pogled lakši i mnogi su ga
6 odabrali. Druga opcija koju njih jako malo odabere, zahteva
7 mnogo hrabrosti, odvažnosti i podršku voljenih osoba. Onih
8 nekolicina koji su se usudili da kažu istinu su se saučili
9 [sic] sa -- suočili sa vrlo, vrlo velikim otporom, pošto
10 uslovi na Kosovu baš nisu pogodni za njih kao svedoke.

11 Pre nego što je osnovan ovaj Sud, ono što su mnogi na
12 Kosovu videli, u šta su bili ubeđeni, je da je vladala
13 atmosfera nekažnjivosti za zločine počinjene tokom rata od
14 1998. - 1999., od bivših pripadnika OVK. I ta percepcija je
15 bila opravdana i odrazila se malim brojem krivičnih gonjenja.
16 Mnogi na Kosovu smatraju da su pripadnici OVK još uvek moćni u
17 zvaničnim kosovskim institucijama i da ih kontrolišu. Ovo je
18 primetio, na primer 4669.

19 On je svedočio da pre nekoliko godina, prišao mu je jedan
20 drugi zatočenik i predložio da prijave ono što im se desilo u
21 Zlašu i on je smatrao da to nije pravi trenutak, zato što su
22 sve institucije bile u rukama tih ljudi i dodao je da on tada
23 nije verovao tim institucijama, nije imao poverenja u njih.

24 Ovaj Sud u ovom predmetu, Časni Sude, se pokazao kao
25 forum gde svedoci kao što je 4669 i druge žrtve, konačno mogu

1 da ispričaju svoje priče. U tom smislu, osnivanje ovog Suda je
2 bio jedan ključni momenat za te svedoke, a šire za iznalaženje
3 pravde na Kosovu.

4 To što nije postojao forum, nije bio jedini faktor koji
5 je obeshrabrio svedoke. Drugi faktor je bila društvena i
6 kulturna klima koja i dan-danas traje.

7 U jednoj -- u jednom tesno povezanom društvu, gde etnička
8 identifikacija i lojalnost su važniji od osećanja povezanosti
9 sa državom i zvaničnim vlastima. Saradnja sa istražnim
10 institucijama protiv nekadašnjih članova OVK i rukovodioca kao
11 što je optuženi, može biti anatema, znači ide kontra lokalnih
12 normi. U takvoj klimi, svedoci koji svedoče protiv pripadnika
13 OVK, su se suočili sa društvenim isključenjem.

14 Još jedan važan element koji je obeshrabrio brojne
15 svedoke i žrtve, je činjenica da su mnogi od njih bili
16 obeleženi bez ikakvih dokaza, kao srpski kolaboracionisti,
17 špijuni. U posleratnom periodu, ta klasifikacija je veoma
18 opasna za sve one koje to pogađa. Čak nakon 23 godine, ovo je
19 još uvek nešto što je jako važno, a to je vrlo elokventno
20 rekao i opisao svedok. Svedok je rekao, citiram:

21 "Celo [sic] vreme je tu strah i to je -- potiče od nekog
22 nesporazuma, da bi ljudi mogli da pomisle bilo šta. To je
23 strah da vas ne izdvajaju, strah da vas ne obeleže kao
24 izdajicu, kolaboracionistu, nekoga ko želi zlo drugim ljudima,
25 neko ko je izdao vrednosti slobode i rata, a to je nešto što

1 proizilazi iz opšteg stanja koje vlada među svima nama.

2 Iz svih gorenavedenih razloga, Časni Sude, činjenica da
3 3593 nije spomenuo optuženog u svojoj izjavi UNMIK-u, je nešto
4 što ne treba -- zbog čega se on ne treba osuđivati. Ne treba
5 mu to uzeti za zlo i ne bi trebalo da ima nekog bitnog uticaja
6 na njegovu verodostojnost u vezi identifikacije optuženog, kao
7 što je jasno rekao u izjavi UNMIK-u, a vidimo to na ekranu, on
8 je rekao: "Hteo sam odmah da dam izjavu kada sam oslobođen,
9 ali zbog bezbednosti moje dece i zbog moje lične bezbednosti,
10 ja nikome nisam dao izjavu."

11 Svedok je -- se onda usudio da optuži optuženog tek kada
12 se osećao bezbednijim. Ne bezbednim, nego nešto bezbednijim. I
13 dan - danas, posle 23 godine kada je dao svoj iskaz u ovoj
14 sudnici pred ovim Panelom, bilo je očigledno da je svedok još
15 uvek zastrašen.

16 Setićete se da je on odbijao da spomene ime, prezime, čak
17 i nadimak optuženog. Čak i kada je svedoku pokazan njegov
18 crtež koji je napravio za Tužilaštvo gde se jasno videlo ime
19 'Cali'. On je još uvek odbijao da potvrdi da tamo stoji reč
20 'Cali'. Umesto toga, on je rekao, citiram: "Ne znam, ne sećam
21 se."

22 Kada je Tužilac koji ga je ispitivao dva puta njega pitao
23 o tome, on je rekao:

24 "Da, razumem. To je ime optuženog, ali ja odbijam da
25 izreknem njegovo ime. To sam rekao i juče. Ja nikada u životu

1 ne želim da izgovorim njegovo ime".

2 Časni Sude, da li je 3593 delovao kao svedok koji je
3 dodavao i ubacivao optuženog u svoj iskaz i koji ga je lažno
4 optuživao? Ne, Časni Sude. On je samo bio nevoljan, oklevao je
5 i bio je uplašen svedok koji nije hteo nikoga da uplete u
6 svoje prvobitne izjave i tek je uspeo da sada svoju priču
7 potpuno ispriča pred ovim Sudom.

8 Časni Sude, takođe treba da razmotrite kada je u pitanju
9 ovaj svedok važne dokaze na osnovu ponašanja optuženog tokom
10 istrage. To ponašanje jako ukazuje na njegovu umešanost u
11 zločine za koje se tereti. Ime ovog svedoka 3593, pojavilo se
12 u poruci koju je optuženi dobio od svog saradnika ukratko
13 nakon što je optuženi dobio poziv da dođe na razgovor sa
14 Tužilaštvom.

15 Zašto je to bitno? To pokazuje da je optuženi znao, da je
16 optuženi -- da je Svedok 3593 bio potencijalni svedok protiv
17 njega. Već tada je to znao optuženi i to pokazuje da je -- a
18 optuženi znao da je 3593 bio zatočen i zlostavljan na imanju u
19 Zlašu.

20 Hoću ovo detaljnije da objasnim. 16. oktobra 2019.,
21 optuženi je dobio poziv da dođe u Specijalizovano Tužilaštvo
22 na razgovor u svojstvu osumnjičenog. Samo 4 dana kasnije, 20.
23 oktobra 2019., saradnik optuženog mu je poslao poruku preko
24 mobilnog telefona sa imenom i prezimenom Svedoka 3593, da li
25 je to bila slučajnost, Časni Sude. To baš nije mnogo

1 verovatno. Zapravo je to nemoguće.

2 Jednostavno rečeno, 3593 i optuženi nisu imali međusobnog
3 kontakta posle rata. Nije bilo nikakve veze između njih
4 dvojice, osim zatočenja i mučenja kroz koje je 3593 prošao od
5 strane optuženog i njegovih vojnika iz jedinice BIA. Čak
6 štaviše [sic], Tužilaštvo je tajno razgovaralo sa 3593, samo
7 nekoliko nedelja pre te poruke preko mobilnog telefona, tako
8 da optuženi u tom trenutku uopšte nije znao ništa o tom
9 prethodnom razgovoru sa 3593.

10 Dakle, jedino razumno objašnjenje za pojavljivanja imena
11 3593 u tekstualnoj poruci koju sam pomenuo, je da je optuženi,
12 kao i njegovi saradnici, da su oni već znali da je 3593 bio
13 žrtva u zatočeničkom objektu u Zlašu i da bi mogao
14 potencijalno biti svedok protiv optuženog.

15 [BRISANO]

16 [BRISANO]

17 [BRISANO]

18 [BRISANO]

19 [BRISANO]

20 [BRISANO]

21 Časni Sude, želim sada da govorim o trećem svedoku i
22 želim da govorim o dokazima i iskazu Svedoka 4600.

23 Dakle, dozvolite mi samo da govorim o nekim konkretnim
24 detaljima potvrđenja tačnosti i verodostojnosti dokaza ovog
25 svedoka.

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Završne reči (Javna sednica)

Strana 61

1 4600 je govorio kako je optuženog video u Zlašu početkom
2 aprila 1999. Dakle, kada se svi dokazi sakupe, to je onda 1.
3 april. Taj datum, kao što je jasno vama, Časni Sude, je jako
4 bitan u ovom predmetu.

5 Svedok 4600 je bio dosledan u svom iskazu, kako tokom
6 istrage, tako i u sudnici. Ono što je rekao u vezi događaja od
7 1. aprila 1999., je bilo jasno, detaljno i to su potkrepili i
8 drugi svedoci, uključujući i 4603, 4390, 4391, 4674 i 4648.

9 Svedok 4600 znajući da će možda sam sebe okriviti, je bez
10 obzira dao iskaz bez ikakvog dodavanja ili pokušaja da sebe
11 skloni iz čitave priča. Nema nikakvog razumnog objašnjenja,
12 zašto bi on lagao o tome šta je uradio i o svojoj umešanosti u
13 ovom slučaju.

14 Dokazi ili iskaz ovog svedoka, je takođe potvrdio da su
15 među pripadnicima BIA bili Dardani, Nasif -- Nazif Musiu zvani
16 Tabuti. I svedok je osim ove dvojice konkretno identifikovao
17 jednog vojnika po imenu Shyti. Dakle to je u stvari svedok
18 Odbrane Muhamet Ajeti, koji je potvrdio da je njegovo ime
19 Shyti, potvrdio da je pripadnik bio BIA-e 1999. godine, i da
20 je u aprilu 1999. bio u Zlašu i da su ljudi njega zvali
21 nadimkom Shyti.

22 Setićete se takođe na osnovu iskaza, da je optuženi lično
23 pozvao Muhameta Ajetija Shytija i da mu je -- da je njegovo
24 ime bilo u njegovom imeniku kao Shyti AAK. Dakle, sva trojica
25 svedoka, 1679, 3593, 4600 u svojim iskazima, su potvrdili

1 prisustvo optuženog u Zlašu u zatočeničkom objektu tamo u
2 periodima koje je sam priznao i potvrdio i optuženi.

3 Časni Sude, želim sada ukratko da govorim i o ponašanju
4 optuženog u ovoj istrazi. Već sam pomenuo u kontekstu svih
5 dokaza, ponašanje optuženog u ovoj istrazi. Već sam spomenuo
6 jednu epizodu, u vezi Svedoka 3593, gde je otkriveno njegovo
7 ime optuženog i o poruci koju je primio optuženi. Pored te
8 epizode, optuženi je takođe aktivno pratio istrage o sebi i
9 pokazao nameru da ometa tu istragu.

10 To se vidi na osnovu tri primera.

11 Prvi primer, ukratko posle rata, kada su ga pitali o
12 istragama UNMIK-a o događajima u Zlašu, optuženi je rekao
13 citiram: "Neće biti nikakvog slučaja, predmeta, neće biti
14 suđenja", dodao je: "Dogod sam ja ovde, taj predmet neće izaći
15 pred sud". I naravno, kao što je tačno i predvideo optuženi,
16 nije ni bilo nikakvog sudskog predmeta. Salih Mustafa u to
17 doba je bio oficir Kosovskih zaštitnih snaga.

18 Druga epizoda, a ona ima veze sa istragom Tužilaštva.
19 Optuženi je često bio u kontaktu sa svojim bivšim saborcem iz
20 BIA-e, g. Kujtimom Qerimijem i često ga je obavestavao o
21 svojim kretnjama, nadimak te osobe je Dardan i on je -- njega
22 često obavestavao o razvoju ovog predmeta i istrage. I dvoji -
23 - njih dvojicu je Tužilaštvo pozvalo u svojstvu optužen --
24 osumnjičenih. I oni su jedan drugog o tome obavestili i oni su
25 uradili to, sastali su se, kako bi se dogovorili oko dokaza i

1 svedočenja optuženog i kako bi ometali istragu Tužilaštva o
2 krivičnim delima u Zlašu.

3 Treća epizoda, dakle, posle razgovora sa g. Agronom
4 Xhemajlijem, još jednim osumnjičenim u ovom predmetu, optuženi
5 i Kujtim Qerimi su ponovo razgovarali. Kujtim Qerimi je rekao
6 optuženom, citiram: "A, ima načina da se bavimo -- da rešimo
7 ovaj -- ovaj čitav slučaj -- da rešimo ovu stvar".

8 Časni Sude, ponašanje g. Mustafe tokom istrage, pokazuje
9 to da je bio svestan svoje krivice i bio je svestan dokaza
10 koji su njega uplitali u zločine izvršene u Zlašu. Dakle, i
11 njegovu nameru da ometa traganje za istinom.

12 Časni Sude, pošto sam ovo raspravio, sada ću se osvrnuti
13 na argumentaciju Odbrane, uz vaše ljubazno dopuštenje. Odbrana
14 se uglavnom zasniva na tvrdnjama da optuženi nije mogao da
15 počini krivična dela u Zlašu, jer se nalazio na drugim mestima
16 u periodu koje pokriva optužnica. Da bi pobili tvrdnje
17 Tužilaštva, Odbrana je dovela nekoliko svedoka koji poušavaju
18 da tvrde da se optuženi nalazio na raznim mestima na Kosovu u
19 aprilu 1999. godine. Neki od njih tvrdili su da su imali
20 konkretnu komunikaciju sa optuženim u prvim danima aprila
21 1999. godine.

22 Ali, da na samom početku sasvim jasno kažem, Časni Sude,
23 dokazi Odbrane ne dokazuju da Salih Mustafa nije bio u Zlašu
24 tokom perioda koji pokriva optužnica. Čak i ako se dokazi
25 sagledaju samostalno, nezavisno od dokaza koje je izvelo

1 Tužilaštvo i ako se uzmu u obzir priznanja samog optuženog da
2 je bio u Zlašu, svedoci Odbrane samo ukazuju na to da se Salih
3 Mustafa kretao po teritoriji u toku perioda pokrivenog
4 optužnicom i da je povremeno boravio na drugim lokacijama osim
5 u Zlašu, kao npr. u Prištini, u Butovcu i Barilevu.

6 Međutim, na sva ta mesta može se doći iz Zlaša u roku od
7 nekoliko sati. Nema dokaza da optuženi u ključnim trenucima iz
8 -- u periodu koji pokriva optužnica, nije bio prisutan u Zlašu
9 i da nije krivično odgovoran za dela za koja se tereti i to po
10 više vidova odgovornosti.

11 Istina je da je kretanje po tom području u aprilu 1999.
12 godine nekad predstavljalo izazov s obzirom na povremeno
13 prisustvo srpskih snaga i topografskih karakteristika, terena.
14 Međutim, dokazi takođe pokazuju da je optuženi uprkos tome,
15 bio u mogućnosti da se kreće unaokolo i pod tim uslovima.

16 Znamo da je optuženi imao pristup vozilima, da je
17 prelazio iz jednog mesta u drugo. Na primer, svedoci Bislim
18 Nreci i Avni Gashi, konkretno su naveli da se u aprilu 1999.
19 godine optuženi kretao *Volkswagenom Golfom 2* koji ima pogon na
20 4 točka. Jedan od svedoka takođe je pomenuo, da je Fatmir
21 Humoli pomenuo da je optuženi koristio automobil. To su
22 potvrdili Teuta Hadri i samooptuženi. U aprilu 1999. godine,
23 na raspolaganju su bili automobili i druga sredstva prevoza u
24 Zlašu, a optuženi je kao komandant BIA-e je svakako imao na
25 raspolaganju takva vozila.

1 Salih Mustafa je takođe mogao i peške da se kreće po
2 terenu. On je dobro poznavao to područje, s obzirom da je
3 prevezio zalihe na razna mesta gde je bila stacionirana OVK.
4 Takođe je bio angažovan u tome da obezbeđuje pratnju
5 zvaničnicima OVK i ranjenicima koji su kretali po toj zoni. Iz
6 svih tih razloga, nema sumnje da je optuženi imao mogućnost da
7 se kreće između različitih lokacija.

8 Pošto sam to izneo, sada ću preći na kratku ocenu
9 pojedinačnih iskaza svedoka Odbrane. Ne bih ponavljao njihove
10 iskaze, već ću se usredsrediti ne toliko na njihovu priču i
11 sam iskaz, već na verodostojnost.

12 U nekim slučajevima, ta verodostojnost bila je očigledno
13 pod uticajem pristrasnosti. Ne samo u korist optuženog, već
14 takođe protiv ovog Suda. Zašto je ta pristrasnost protiv ovog
15 Suda važna? Zato što ona utiče na verodostojnost svedoka
16 Odbrane. Kada je prisutna u takvoj meri da potkopava svaku
17 obavezu koju su ti svedoci možda osećali da istinito svedoče
18 pred ovim Sudom.

19 Časni Sude, dva svedoka Odbrane, Fatmir Humoli i Ahmet
20 Ademi, dovedeni su da bi posvedočili da su se sreli sa Salihom
21 Mustafom u Prištini 1. aprila 1999. godine. Primetili ste,
22 Časni Sude, kako i zašto je taj datum tokom suđenja postao
23 značajan. Kada je Tužilaštvo utvrdilo da su se ključni
24 događaji odigrali baš tog datuma i da su oni uključivali samog
25 optuženog. Dokazi Odbrane počeli su da se dalje razvijaju iz

1 prethodnih izjava i u sudnici svedoci su se pretvarali da se
2 sećaju nekih konkretnih stvari u vezi s tim datumom kojih se
3 nisu prethodno sećali.

4 Uprkos njihovih najboljih napora, iskazi ovih svedoka ne
5 utvrđuju da optuženi nije bio u Zlašu 1. aprila 1999. godine.

6 Svedok Odbrane Fatmir Humoli tvrdio je da je bio sa
7 optuženim u Prištini jedan ceo dan, negde oko 1. aprila 1999.
8 Prema tom svedoku, oni su obojica 1. aprila rano ujutru
9 napustili Prištinu, stigli su u selo Barilevo, gde su se u
10 nekom trenutku tokom popodneva rastali. Međutim, iskaz tog
11 dokaza tog svedoka nije pouzdan.

12 Fatmir Humoli nije bio siguran u pogledu datuma kada su
13 se ti događaji odigrali. On je naveo različite datume tokom
14 svedočenja u sudnici i po izjavama koje je dao kako Tužilaštvu
15 tako i Odbrani. Po sopstvenom priznanju, ovaj svedok nije
16 mogao da se seti tačnih datuma zbog protoka dugog vremena,
17 kako je sam rekao. Kada je reč o drugim susretima sa Salihom
18 Mustafom iz januara ili februara iste godine, ovaj svedok nije
19 bio u mogućnosti da navede ni jedan konkretni datum tih
20 susreta.

21 Pred Sudom, g. Humolli je odjednom tvrdio da je siguran
22 kada je reč o 1. aprilu 1999. godine, pošto je toga dana došlo
23 do egzodusa stanovništva ka Makedoniji koje je prošlo kroz
24 Prištinu. Međutim, mnogi dokumenti koje smo ponudili na
25 usvajanje tokom suđenja uključujući izveštaje iz međunarodnih

1 organizacija npr. OEBS-a ili nekoliko medijskih kuća,
2 izbeglice su počele da napuštale Prištinu ubrzo po početku
3 bombardovanja NATO-a, što je bilo 24. marta 1999. godine i
4 nastavilo se do 6. aprila te godine.

5 Ukoliko se g. Humolli zaista zbog toga sećao datuma svog
6 susreta sa g. Mustafom kako je tvrdio, to znači da je do tog
7 susreta moglo da dođe bilo kog dana u ovom rasponu datuma koji
8 smo naveli, a ne nužno baš 1. aprila 1999. godine.

9 Osim toga, Fatmir Humoli nije objektivan i verodostojan
10 svedok. On je postavljao objave na *Facebook-u* da bi podržao
11 optuženog, njegov je prijatelj, budući da su bili dugogodišnji
12 saborci u nacionalnom pokretu za oslobođenje Kosova i takođe
13 braća po oružju u OVK.

14 G. Humolli je takođe pokazao svoj negativni stav prema
15 Specijalizovanim većima koje povlači pitanje da li je iskreno
16 dao zakletvu da će govoriti istinu. On je između ostalnog
17 naveo citiram da je: "Ovaj Sud nepravedno formiran", takođe ga
18 je javno uporedio sa Guantanamom, za vojsku -- Oslobodilačku
19 vojsku Kosova i javno ga je nazvao nepravednim suštinski
20 rasističkim sudom, koji krši ljudska prava i političkom
21 ustanovom koja ne može garantovati pravedno i pravično
22 suđenje.

23 Ahmet Ademi bio je bio još jedan svedok koji je bio
24 pozvan da bi posvedočio o tome da se sastao sa optuženim u
25 Prištini, negde krajem marta i početkom aprila 1999. godine.

1 iskaz g. Ademija ne obezbeđuje alibi optuženog za 1. april.
2 Svedok nije bio siguran u pogledu datuma. Kada je došlo do tog
3 susreta, priznavši da je sve što zna to, da se sastao sa
4 optuženim u nekom trenutku krajem marta ili početkom aprila i
5 on je naveo kao uzrok svoje nesigurnosti to što je od tada
6 prošlo mnogo vremena.

7 I da rezimiram, Časni Sude. Iskazi Fatmira Humolija i
8 Ahmeta Ademija nisu pomogli da se utvrdi da Salih Mustafa nije
9 bio u Zlašu 1. aprila 1999. godine. Osim toga, Priština je od
10 Zlaša udaljena svega oko 22 kilometara, što je 40-tak minuta
11 vožnje automobilom. Tako da, čak i ako je optuženi bio u
12 Prištini rano ujutru 1. aprila 1999. godine, što dokazi ne
13 potvrđuju, on je čak i u tom slučaju mogao da stigne u Zlaš
14 istog tog dana i da bude tamo kada su se tamo odigrali ključni
15 događaji.

16 Nazmi Vrbovci i Bislime Nreci, pozvani su takođe da bi
17 obezbedili alibi Salihu Mustafi. Oni su tvrdili da su se
18 susreli s njim u selu Barilevu prvih dana aprila 1999. godine.
19 iskazi obojica svedoka su vrlo problematični, ali čak i ako su
20 istiniti, oni ne bi bili u sukobu sa tezama Tužilaštva.

21 Nazmi Vrbovci je posvedočio da je video optuženog u
22 Barilevu 1. ili 2. aprila 1999. godine, gde je ostao jedan sat
23 do tri sata. Uzevši u obzir to kratko vreme, kada Nazmir
24 Vrbovci tvrdi da se video sa optuženim, na osnovu njegovog
25 iskaza, ne može se tvrditi da optuženi nije istog tog dana bio

1 prisutan i na imanju u Zlašu, jer se Barilevo nalazi 31
2 kilometar od Zlaša, što je 30-tak minuta automobilom, tako da
3 je optuženi istog dana mogao da boravi na ista ta mesta.

4 Nadalje, Nazmi Vrbovci u svom iskazu, takođe iz dva
5 razloga pokazuje neke problematične aspekte. Pre svega, on je
6 naveo različite datume kao dan svog susreta sa optuženim u
7 izjavi koju je dao i tokom svog svedočenja u sudnici, niti je
8 bio u mogućnosti da objasni tu razliku. U sudnici je tvrdio da
9 je to bilo 1. aprila, i bez obzira na to što taj datum nikada
10 ranije nije pomenuo, odjednom je insistirao baš na tom datumu
11 i tom danu i pored toga što je priznao da tada nije bio
12 nikakav poseban događaj, ali da se on može setiti tog
13 konkretnog datuma.

14 I drugo, što je još važnije, Časni Sude, Nazmi Vrbovci
15 nije nezavisno dao svoj iskaz, već se složio sa datumima koja
16 su navela druga lica, uključujući svedoka Odbrane Bislima
17 Nrecija. Bislime Nreci je sa Nazmijem Vrbovcijem razgovarao ne
18 samo o datumu kada se navodno video sa optuženim, već takođe i
19 o drugim okolnostima u vezi sa predmetnim događajima odn.
20 okolnostima koje su se odigrale u Barilevu 1. aprila 1999.
21 godine.

22 Iskaz Bislime Nrecija takođe nije u protivrečnosti sa
23 tezama Tužilaštva. Ovaj svedok posvedočio je da se video sa
24 Salihom Mustafom u Barilevu u februaru ili martu 1999. godine,
25 a zatim ponovo negde sredinom aprila iste godine. taj svedok

1   takođe, nije bio siguran u pogledu datuma kada se susreo sa
2   optuženim.

3   I iskaz g. Nrecija takođe mora da bude ocenjen, imajući u
4   vidu njegovu pristrasnost u korist optuženog, o čemu svedoče
5   njegove objave na društvenim mrežama, kao i to što je rekao u
6   vezi sa datumima i događajima u Barilevu u aprilu 1999.

7   U tom kontekstu, treba se setiti da su Nazmi Vrbovci i
8   Bislim Nreci poznavali jedan drugog još od detinjstva, da su
9   prijatelji, komšije i da se često viđaju.

10   Časni Sude, Gani Sopi, Hazir Borovci i Jakup Ismaili,
11   svedoci su koje je Odbrana zvala, kako bi obezbedili alibi
12   optuženom, za prve dane aprila 1999. godine. Po tvrđenju tih
13   svedoka je Salih Mustafa navodno te dane proveo u selu Donji
14   Butovac. Sva trojica svedoka bili su pripadnici iste jedinice
15   OVK u Butovcu, koja je u jednom trenutku činila deo jedinice
16   BIA, kojom je komandovao optuženi. Takođe su bili prijatelji i
17   za vreme rata, a to su i dan - danas.

18   Gani Sopi je bio konfuzan kada je reč o datumima tokom
19   kojih je optuženi boravio u Butovcu. On je konkretno naveo da
20   može samo da navede približne datume i da radije ne bi navedio
21   konkretne datume, jer bi mogao da zaboravi o kojim datumima je
22   reč, s obzirom da je prošlo mnogo vremena od tada. Tvrдио je
23   da se možda seća datuma, s obzirom na Mali Bajram koji se
24   proslavlja otprilike u to vreme. Međutim, on nije mogao da
25   navede tačan datum ni tog praznika, odn. kada je praznik

1 počeo.

2 Prilikom ocenjivanja iskaza Ganija Sopiya, trebalo bi
3 voditi računa o tome da on ima bliske porodične veze sa
4 optuženim, budući da je žena optuženog, rođaka Ganija Sopiya.
5 Taj svedok i Salih Mustafa su prijatelji, saborci i poznaju se
6 još negde od 1996.-1997. godine.

7 Štaviše, Gani Sopi je priznao posle svedočenja svojih
8 prijatelja Hazira Borovcija i Jakupa Kastratija, koji su
9 svedočili pre njega [prevodilac nije razumeo nastavak reči
10 Tužoca].

11 Jakup Ismaili rekao je da se susreo sa Salihom Mustafom u
12 Butovcu, prvo krajem marta, a zatim negde 7. ili 8. aprila
13 1999. godine, a onda približno 20. aprila iste godine. Njegovo
14 svedočenje nije nekonzistentno sa dokazima koji ukazuju da je
15 optuženi učestvovao u izvršenju krivičnih dela u Zlašu i njima
16 rukovodio.

17 Nadalje prilikom ocenjivanja dokaza, Sud bi trebalo da
18 uzme u obzir probleme koje g. Ismaili ima sa sećanjem, na šta
19 se on nekoliko puta pozvao tokom svog svedočenja, kao i na
20 činjenicu da je on dobar prijatelj sa g. Salihom Mustafom sa
21 kojim je bio u čestom i redovnom kontaktu i pre i posle
22 njegovog hapšenja.

23 Treći svedok koji je navodno video optuženog u Butovcu u
24 aprilu 1999. godine, Hazir Borovci, kao i njegovi prijatelj
25 Gani Sopi i Jakup Ismaili, ni on nije bio siguran kada je reč

1 o datumima u aprilu, i naveo je da se možda video sa Salihom
2 Mustafom 2. ili 3. aprila, a kasnije možda još 3, 4, 5 puta,
3 kako je sam rekao.

4 Slično Ganiju Sopiju i Hazir Borovci je naveo pogrešne
5 datume kada je reč o proslavi Malog Bajrama, što mu je bio
6 glavni orijentir, da utvrdi kada je bio u kontaktu sa
7 optuženim. Takođe je priznao da se nije svakodnevno viđao sa
8 optuženim.

9 Prilikom ocenjivanja svedočenja g. borovcija, treba uzeti
10 u obzir pristrasnost ovog svedoka u korist optuženog, što je
11 očigledno iz njegovih objava na *Facebook-u* koje su sve bile
12 postavljene u podršku optuženog.

13 Čak i ako se najviša moguća težina prida pričama g.
14 Fatmira Sopijsa, g. Ismailija i g. Borovcija, to nije u
15 protivrečnosti sa tezama Tužilaštva. Butovac se nalazi 32
16 kilometra udaljen od Zlaša, što je otprilike 50 minuta vožnje
17 automobilom i optuženi je mogao da odlazi iz Zlaša i vraća
18 sećak i svakodnevno.

19 Tri dodatna svedoka su pozvana da svedoče o sastanku sa
20 optuženim tokom kraćeg vremenskog perioda sredinom aprila
21 1999. Njihov iskaz takođe nije u suprotnosti sa tezom
22 Tužilaštva. Jedan je bio Kapllan Parduzi, ranjen tokom bitke u
23 Surdulu 10. aprila 1999. Taj svedok je pokušao da pruži
24 optuženom alibi za jedan neodređeni datum u periodu između 10.
25 i 13. aprila te godine, rekavši da ga je optuženi sproveo,

1 njega i Nuredina Ibishija do Rimaništa odn. Belog polja, kada
2 su išli ka bolnici OVK u Potoku. Njegovo svedočenje je samo
3 delimično relevantno i ni na koji način ne narušava dokaze
4 koje je Tužilaštvo predočilo.

5 Pored toga, iskaz g. Parduzija treba da se uzme u
6 razmatranje i odbaci, s obzirom na stanje u kom se on nalazio.

7 Činjenicu da je taj sastanak kratko trajala i okolnosti u
8 kojima je održan i da je to u suprotnosti sa iskazom Nuredina
9 Ibishija i da je g. Parduziji izneo reči podrške za optuženog
10 i reči protiv ovog Suda.

11 Poslednji svedok -- alibija [sic] -- poslednji svedok
12 Odbrane je Sheqir Rrahimi koji je vozio vozilo u kom su
13 preveženi ranjeni Nuredin Ibishi i Kapllan Parduzi. On je
14 izjavio, da u nekom trenutku tokom tog puta, se sreo sa
15 dvojicom, koji su vozili traktore i čuo je da jedan od njih
16 zove drugog 'Cali'.

17 Svedok tada nije znao -- poznavao Saliha Mustafu i
18 izjavio je da tek nakon 23 godine -- izjavio je da nakon 23
19 godine, još uvek ne može da kaže da li je ta osoba koju su
20 oslovili sa 'Cali', zapravo bio optuženi.

21 Sve u svemu, Časni Sude, tvrdnja optuženog da se brani
22 alibijem je dokazana -- je oborena van razumne sumnje. Nema
23 pouzdanih dokaza da g. Mustafa nije bio u imanju u Zlašu 1.
24 aprila 1999. godina ili u bilo kom drugom trenutku koji je
25 značajan za predmetno vreme.

1 Pored alibija, Odbrana je pokušala da dokaže da nije bilo
2 zatočenika u Zlašu u aprilu 1999., i da optuženi nije
3 rukovodio zatočeničkim objektom koji se tamo nalazio. Muhamet
4 Ajeti zvani Shyti i Salatin Krasniqi su pozvani da svedoče i
5 pokažu da tokom vremenskog perioda na koji se odnosi
6 optužnica, nije bilo zatočenika na tom imanju.

7 Njihov iskaz ne sme dobiti bilo kakvu težinu. Oni su
8 obojica bivši potčinjeni optuženog u sklopu BIA-e, dive mu se
9 i smatraju ga svojim prijateljem.

10 Selatin Krasniqi, pripadnik jedinice BIA, i sin vlasnika
11 imanja u Zlašu, tvrdio je da nije znao da je na imanju bilo
12 zatočenika uprkos činjenici da je tamo boravio, premda ne sve
13 vreme, počev od aprila -- početka aprila 1999. Verodostojnog
14 [sic] ovog svedoka, narušava više faktora, a to je pokaz --
15 koji su izbili na videlo tokom njegovog svedočenja.

16 Ja ću vam navesti nekoliko primera takvih faktora, koje
17 treba uzeti u obzir kada se njegov iskaz bude odmeravao
18 naspram svih drugih dokaza koje je predložilo Tužilaštvo

19 Nakon informativnog razgovora koji je obavio sa odbranom
20 u februaru 2021. godine, kada je nacrtao detaljnu skicu imanja
21 koje je navodno dobro poznavao, on je namerno zaboravio da
22 nacрта i označi zgradu u koju su držani zatočenici.

23 Premda je to povećala i značajna -- povećala i značajni
24 objekat na tom imanju i pred sudom, on je neuverljivo izneo da
25 se ne seća kako to da je došlo do tako značajnog propusta.

1 Pod 2, iako je isprva tvrdio da niko nije zatočen u
2 Zlašu, kasnije priznao da su ljudi uključujući i njega samog,
3 ispitivani, da su ispitivanja vodila -- vodili pripadnici OVK
4 na imanju u Zlašu, tokom perioda nakon što su počeli NATO
5 napadi.

6 Pod 3, nakon što je više puta upitan ko je bio glavni na
7 imanju u Zlašu, Selatin Krasniqi, ali interesantno je da
8 nikada nije pomenuo Saliha Mustafu kao nekog ko je bio
9 rukovodilac tamo. I to, uprkos činjenici da je g. Mustafa bio
10 njegov nadređeni u BIA-i i uprkos samom priznanju g. Mustafe s
11 tim u vezi.

12 Pod 4, Selatin Krasniqi je pokušao da iz Zlaša odvede
13 bliskog poznanika i saborca u BIA-i, Muhameta Ajetija zvanog
14 Shytija, koji je pak sam priznao da je bio na imanju u Zlašu.
15 Evo šta je Selatin Krasniqi izjavio pred Sudom u pogledu
16 prisustva Ajetija u Zlašu:

17 "Muhamet Ajeti je došao u oktobru. Ja sam ga ranije
18 pominjao. On je ostao noć ili dve i otišao dalje ka mestu
19 Majac ili negde drugde, nisam siguran. Ja ga nisam video sve
20 do ofan -- ja ih nisam video sve do ofanzive i zapravo video
21 sam u Prištini onog dana kada su srpske snage napale Prištinu,
22 a onda ga nisam ponovo video sve do ofanzive", kraj citata.

23 Kada je Tužilac u sklopu unakrsnog ispitivanja mu
24 predočio iskaz Muhameta Ajetija, Selatin Krasniqi je nevoljno
25 priznao, citiram:

1 "Ne sećam se, ne sećam se, možda je bio tu, ali se ne
2 sećam. Ne mogu reći ni da niti ne", kraj citata.

3 Treba uzeti u obzir sledeće, Časni Sude. Selatin Krasniqi
4 je znao da je Ajeti bio tamo, ali pokušao je sve što može,
5 kako bi rekao da nije bio tamo kako bi ga zaštitio. On je to
6 uradio ne samo da zaštiti g. Ajetija, već i da pomogne
7 optuženom.

8 Prilikom ocene svedočenja g. Krasniqija, treba imati u
9 vidu da svedok, taj svedok ima jaku emotivnu vezu sa optuženom
10 [sic] -- optuženim i on je rekao sledeće:

11 "Mi smo svi prijatelji i ostaćemo prijatelji do kraja
12 života, pa čak i posle smrti", kraj citata.

13 Treba da se prisetimo da je on ranije osuđen zbog
14 pokušaja pronevere.

15 Muhamet Ajeti zvani Shyti, je još jedan svedok koji je
16 rekao da nikada nije niti video niti čuo da su ljudi bili
17 zatočeni na imanju u Zlašu u aprilu 1999. On je takođe porekao
18 da je bio prisutan kada je žrtva ubistva dovedena na imanje.
19 Njegov iskaz je i ograničen i nepouzdan.

20 Nije iznenađujuće kada vidimo da on nije sebe povezao sa
21 tim događajima i da nije priznao da je žrtva ubistva dovedena
22 na imanje kada je optuženi bio prisutan. Priznao je što manje
23 činjenica što je mogao i ništa što bi moglo da inkriminiše
24 njega niti njegovog komandanta Saliha Mustafu.

25 Kada je reč o pitanju zatočenika na imanju u Zlašu,

1 Muhamet Ajeti čini se da nije čak ni ulazio u objekte na
2 imanju koji su od ključne važnosti za ovaj predmet. Rekao je
3 da nije boravio u nekoj zgradi na imanju koja je korišćena za
4 zatočavanje i ispitivanje i da nikada nije bio u prizemlju te
5 kuće, gde su držani makar neki zatočeni.

6 Rekao je da je isključivo boravio u dvorištu. Takođe,
7 nije odn. oprostite, kada mu je -- kada su mu predočeni --
8 predočen iskaz optuženog koji je priznao da neki ljudi jesu
9 bili zatočeni na imanju u Zlašu, Muhamet Ajeti je priznao i
10 rekao: "Naravno, Salih Mustafa se više razume u to".

11 Kada je reč o verodostojnosti, Časni Sude, treba da
12 uzmete u obzir još dve stvari.

13 Pod 1, Muhamet Ajeti je tvrdio da nikada nije video
14 optuženog u Zlašu u aprilu 1999. godine i to je nešto što je
15 neuverljivo. Optuženi je sam priznao da je bio u Zlašu u
16 aprilu 1999. i nepojmljivo je, da g. Ajeti nije znao da je
17 komandant BIA-e bio tamo, komandant kome se i te kako divio.

18 Zatim, Muhamet Ajeti je jako povezan sa optuženim, što
19 pokazuju i 'postovi' sa njegovog *Facebook* naloga i evidencija
20 poziva i telefona optuženog.

21 On takođe ima jaku vezu sa pripadnikom BIA-e i bivšim
22 saborcem Brahimom Mehmetajem, što pokazuju takođe razni
23 'postovi' objavljeni na *Facebook-u*. U svom svedočenju, g.
24 Ajeti je imao jak motiv da sebe oslobodi bilo kakvih optužbi i
25 da zaštiti optuženog i g. Mehmetaja.

1 Časni Sude, Odbrana je ispitala još neke svedoke u
2 pogledu njihovih saznanja o zatočenicima u imanju na Zlašu --
3 u Zlašu u aprilu 1999. godine. Svi su porekli da imaju bilo
4 kakva takva saznanja, ali kao što je pokazano u [sic] sudu,
5 oni nisu imali dovoljno osnova da svedoče o tome da li su
6 zatočnici bili tamo ili nisu bili tamo.

7 Fatmir Sopi je izjavio da tokom datog vremenskog perioda,
8 on je stalno bio u pokretu. Učestvovao je u borbama i da
9 smatra da nije bio tamo u aprilu 1999.

10 Sejdi Veseli nikada nije posetio imanje u Zlašu i niko mu
11 nikada nije preneo bilo kakve informacije o tom mestu.

12 Fatmir Humoli je svedok koji nikada nije bio ni na jednoj
13 lokaciji na imanju u Zlašu, osim one lokacije gde su bili
14 ranjeni. On se tamo sastao sa članovima svoje porodice u
15 aprilu 1999. godine. Članovi porodice su bili u dvorištu i
16 svedok nije ulazio u bilo koju od zgrada.

17 Teuta Hadri, doktorka, došla je u Zlaš krajem vremenskog
18 perioda na koji se odnosi optužnica odn. 16. aprila i tamo je
19 boravila 3 dana. Njoj je taj kraj bio nepoznat, budući da
20 nikada ranije tu nije bila. Dok je bila u Zlašu, bila je
21 izuzetno zauzeta zbog posla kao doktorka i prevashodno je
22 boravila u jednoj prostoriji koja je dodeljena. Retko je
23 iznazila u dvorište i nije posetila bilo koju zgradu na tom
24 imanju u Zlašu. Rekla je da je kraj oko imanja u Zlašu mogla
25 da osmatra samo iz unutrašnjosti svoje prostorije.

1 Ibadette Canolli-Kaciu, pripadnik BIA-e, došao je u Zlaš
2 16. aprila 1999. godine. ona je tamo ostala sve do 21. aprila.
3 Svedokinja nije tamo ranije bila s obzirom na vreme koje je
4 proteklo u međuvremenu, ona nije mogla da opiše mesto gde je
5 boravila. Kada su joj predočene fotografije objekata na imanju
6 u Zlašu, rekla je da se ne seća da li ih je videla.

7 Gđa. Kaciu je prevashodno boravila unutra i nije se puno
8 kretala po dvorištu. Samo jednom je izašla iz svoje sobe, kako
9 bi otišla po hranu iz obližnje kuhinje. Ona nije obišla bilo
10 koje druge zgrade koje se nalaze na imanju. Dok je bila u
11 Zlašu, bavila se prevashodno zdravstvenim radom i bila je
12 usredsređena na ranjene.

13 Sve u svemu, Časni Sude, svedoci koje je pozvala Odbrana,
14 ne unose bilo kakvu sumnju u pogledu toga šta se desilo u
15 Zlašu u aprilu 1999. Oni ni na koji način ne narušavaju
16 ogromne dokaze koji pokazuju da su žrtve dovedene u Zlaš, da
17 su tamo bile zatočene i zlostavljane i da je jedna od žrtava
18 tamo ubijena.

19 Časni Sude, vi možete da uzmete u obzir zašto je Odbrana
20 zauzela tako ekstreman stav kada je rekla da nije bilo
21 zatočenika u Zlašu i da su sve žrtve izmislile svoju priču.
22 Zašto insistirati na toj odbrani, s obzirom na sve dokaze?
23 Odgovor na to pitanje je jednostavan.

24 S obzirom na ulogu Saliha Mustafe u Zlašu, budući da je
25 bio komandant BIA-e, i komandant na tom imanju, to dokazuje --

1 dokaze da su zatočnici bili zatočeni i zlostavljani na
2 imanju, sve to pokazuje da je optuženi odgovoran za krivična
3 dela koja su tamo počinjena. On je bio prisutan, bio je
4 komandant, on je bio jedini koji je komandovao jedinicom BIA.
5 On je odgovoran za zatvorenike koji su tamo bili zatočeni i
6 zlostavljani.

7 Časni Sude, kao što vidim, skoro je 13:00h, za nas bi ovo
8 bio pogodan trenutak za pauzu za ručak?

9 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Prepuštam to
10 vama. Ukoliko smatrate da je ovo odgovarajući trenutak u vašem
11 izlaganju za pauzu, onda ćemo sada imati pauzu za ručak.

12 G. MICHALCZUK: [Prevod] Mislim da je ovo za nas dobar
13 momenat za prekid.

14 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] U redu.
15 Imaćemo pauzu od sat i po, dakle do 14:30h. Želim vam prijatan
16 ručak.

17 Pretres se prekida.

18 --- Pauza za ručak u 12:57h

19 --- Nastavak sa radom u 14:30h

20 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Vidimo da su
21 strane u istom sastavu kao i pre pauze za ručak.

22 G. DE MINICIS: [Prevod] Časni Sude, osim što su naši
23 praktikanti izvan sudnice.

24 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Vidim da su
25 i Zastupnici žrtava kao i Odbrana u istom sastavu.

1 Nastavljamo i sada ponovo dajem reč Tužilaštvu.

2 G. DE MINICIS: [Prevod] Dobar dan, Časni Sude. Pre nego
3 što počnem, želim samo da vas obavestim da ćemo sa našom
4 završnom reči -- rečju završiti u ovoj sesiji. Mislim da ćemo
5 završiti pre 16:00h.

6 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] U redu. U
7 tom slučaju ćemo završiti rad, a onda ćemo završnu reč
8 Zastupnice žrtava početi sutra, jer smo primili k znanju da
9 želite da imate najmanje sat vremena da bi mogli da podesite
10 svoje izlaganje nakon što Tužilaštvo završi svoje izlaganje.
11 Dakle, onda je 16:00h dobar trenutak da završimo rad za danas.
12 Tužioče, izvolite.

13 G. DE MINICIS: [Prevod] Časni Sude, ja ću se sada baviti
14 tačku 4 i to dokaze koji potkrepljuju optužbu ubistvo.

15 Dakle, nema očevidaca da potvrde okolnosti poslednjih
16 trenutaka ove žrtve bez obzira. Dokazi u ovom predmetu
17 dokazuju van razumne sumnje da je žrtva ubijena i da je
18 optuženi krivično odgovoran za njegovo ubistvo.

19 Dakle, Pravilnik o postupku i dokazima nam omogućava da
20 dobijemo dokaze o krivici optuženog kada se razumno može
21 zaključiti to na osnovu dokaza. Doslednost i koherentnost
22 dokaza je važan faktor u tom smislu.

23 Mi smatramo da čak i bez direktnih dokaza o poslednjim
24 trenucima života ove žrtve, svaki deo dokaza u ovom predmetu
25 ukazuju na jedan zaključak i samo jedan zaključak da je žrtva

1 ubijena i da je Salih Mustafa odgovoran za to.

2 Prvo, Časni Sude, razmislite o izuzetnoj težini i oštrini
3 zlostavljanja žrtve od strane počinjenih optuženog i kako je
4 ovaj -- ova žrtva izdvojena od samog početka.

5 Takođe, činjenica da žrtvu nisu oslobodili optuženi i
6 njegovi potčinjeni, kada su oslobodili iznenada ostale
7 zatočenike negde na dan 18. aprila 1999. Takođe, uzmite u
8 obzir i stanje blizu smrti u kome je žrtva bila kada je
9 poslednji put viđen na imanju u Zlašu.

10 Isto tako, razmotrite blizinu grobnice u kojoj je
11 pronađeno telo žrtve na imanju, kada je pronađen početkom jula
12 1999. od strane 4674 i 4648. Razmotrite takođe stanje tela
13 žrtve kada su ga pronašli njegovi rođaci.

14 Isto tako, razmotrite prisustvo drugog leša u grobnici,
15 imajući u vidu da druga osoba Burmak nije puštena zajedno sa
16 žrtvom kada su oslobođeni svi ostali. Dakle, ovde imamo dva --
17 dve žrtve koje su proživele najgori tretman, a kojima nije
18 bilo dozvoljeno da odu kada su oslobođeni svi ostali.

19 I na kraju, Časni Sude, razmotrite stanje tela žrtve,
20 kada su ga pronašli rođaci, a to je sasvim dosledno sa
21 dokazima o premlaćivanju i sa opisom žrtve na dan kada su
22 ostali pušteni.

23 Dakle, ovi dokazi su dosledni i koherentni. Sa svakim
24 novim dokazom, dobijamo jednu sliku koja omogućava samo jedan
25 zaključak, da je žrtva ubijena ukratko nakon što su pušteni

1 svi ostali zatočenici. Mi možda ne znamo tačan trenutak kada
2 se to desilo, ali to je bilo u trenutku kada su ostali
3 zatočenici već bili otišli i nisu mogli da svedoče o njegovom
4 ubistvu. Okolnosti ne bi trebale da spreče Časni Sud od
5 zaključka da je žrtva ubijena od strane optuženog i njegovih
6 ljudi.

7 Ja hoću da zamolim Časni Sud, da pažljivo razmotre tu
8 odluku da se ne oslobodi žrtva zajedno sa ostalim zatočenicima
9 i vreme kada je to urađeno. To je jako bitan detalj i koji
10 ukazuje na nameru optuženog i drugih članova UZP-a što se tiče
11 žrtve. Dakle, nije bilo nikakvih razloga da Salih Mustafa i
12 njegovi ljudi odugovlače sa oslobađanjem. Nema nikakvih
13 indikacija koje bi opravdale tu odluku, osim u nameri da njega
14 ubiju.

15 U tom smislu, važno je pamtiti zašto su zatočenici
16 oslobođeni. To je odluka zato što je došlo do promene
17 okolnosti. OVK u Zlašu uključujući BIA-u na imanju, morali su
18 da napuste to mesto. Dakle, odlučeno je da će ih ubiti, a to
19 je upravo dosledno sa onim što se desilo, jer se radi o teškom
20 premlaćivanju i ima veze s tim da je telo žrtve nađeno od 1-
21 100 metara od imanja zajedno sa još jednim telom.

22 Odbrana, Časni Sude je pokušala da uvede sumnju o
23 odgovornosti optuženog za ubistvo, čime -- i hteli su da kažu
24 da je možda žrtvu -- da su možda žrtvu ubile srpske snage.
25 Međutim, ovo je čisto nagađanje i nije razuman zaključak na

1 osnovu dokaza.

2 Nema nikakvih dokaza da su srpske snage ušle na Zlaš -- u
3 Zlaš i pobile civile tamo. Nema nikakve sumnje da na dan kada
4 su oslobođeni zarobljenici i kada je zadržana žrtva, u Zlašu
5 nije bilo srpskih snaga. Dakle, svi oslobođeni su na kraju
6 peške stigli do Prištine i drugih mesta.

7 Iako mi nemamo svedoka za ono što se desilo u poslednjem
8 trenutku života žrtve, njegove ubice su se uverile da žrt
9 [sic] -- da očevidaca ne bude. Međutim, pod okolnostima koje
10 sam upravo spomenuo, nema sumnje da je žrva ubijena u -- na
11 imanju u Zlašu. Ja ću sada dalje govoriti o tome zašto je
12 Salih Mustafa krivično odgovoran za ovo ubistvo.

13 Časni Sude, Tužilaštvo je optužilo optuženog po više
14 vidova krivične odgovornosti, kao što može da uradi za zločine
15 za koje se tereti u tačkama 1 do 4. Mi smo o tome govorili u
16 našem završnom podnesku.

17 Ja želim samo danas nešto da dodam, u vezi odgovornosti
18 Saliha Mustafe za krivično delo ubistva, kako se navodi u
19 tački [sic] 4, u skladu sa vidovima krivične odgovornosti i
20 odgovornosti nadređenog.

21 Časni Sude, Salih Mustafa je odgovoran za ubistvo kao
22 ratni zločin učešćem u zajedničkom udruženom zločinačkom
23 poduhvatu. Tužilaštvo je objasnilo u pasusima 311 do 329 svog
24 završnog podneska, kako su izvršeni zločini po tačkama 1 do 4
25 od strane Saliha Mustafe, zajedno sa drugim osobama koje su

1 uključivale i pripadnike jedinice BIA pod njegovom komandom.
2 Objasnili smo kako je u ovaj zajednički kriminalni plan se
3 uklapa i to ubistvo.

4 Nekoliko činjenica dokazuju da su optuženi i drugi
5 članovi UZP-a, svi delili nameru da izvrše ovaj zločin. Prvo,
6 koristili su potencijalno smrtna oruđa.

7 Dakle, oni su žrtvu doveli u stanje koje su opisali
8 ostali zarobljenici. Bio je na samrti gotovo. Bio je u stanju
9 da uopšte nije mogao sam više da se pokreće.

10 Treće, ponašanje optuženog na primer, to što je prilikom
11 saslušanja jedne žrtve koristio pištolj, radi se o 30593 i
12 njegov nalog da završe posao, je u stvari uticalo i na ulogu
13 da se žrtva ne pusti. Kao što su objasnili, nema drugog
14 razumnog objašnjenja, zašto bi Salih Mustafa i njegovi ljudi
15 zadržali žrtvu pred dolazak srpskih snaga.

16 I na kraju, namera Saliha Mustafe da ubije žrtvu se
17 dokazuje time što je on imao komandu i kontrolu nad imanju u
18 Zlašu i vojnicima BIA, koji su tamo bili smešteni. Dakle, ta
19 ovlašćenja i činjenica da su pripadnici BIA izvršavali
20 naređenja, uveliko su dokazani na sudu. Samo je optuženi mogao
21 da naloži ili odobri izdvajanje žrtve za posebno zlostavljanje
22 tokom celog boravka žrtve u Zlašu. Samo je optuženi mogao da
23 donese odluku da se on ne oslobodi, a da su drugi oslobođeni.

24 U tom smislu, Tužilac je već rekao, da dokazi pokazuju da
25 je optuženi bio na imanju kada su oslobođeni pritvorenici, a

1 žrtvu koju su ubili nisu pustili. Svedokinja Odbrane Teuta
2 Hadri, jasno je rekla da ga je videla noć pre srpske ofanzive
3 i na dan ofanzive 1. aprila 1999.

4 Dakle, osim nakane [sic] -- Časni Sude, Salih Mustafa je
5 bitno doprineo izvršenju zajedničkog plana koji je obuhvatao i
6 ubistvo. Uradio je to na nekoliko načina, što se objašnjava u
7 stavovima 325 i 327 završnog podneska. Kao komandant na Zlašu,
8 on je držao žrtvu u pritvoru pod teškim uslovima i izložio ga
9 brutalnom tretmanu koji je u stvari imao poražavajuće dejstvo
10 na njegovo zdravlje.

11 Bez obzira na to i vidne posledice zlostavljanja na
12 žrtvi, Salih Mustafa ni u jednom trenutku nije to zaustavio,
13 niti je pružio bilo kakvu medicinsku brigu žrtvi. Sasvim
14 suprotno, dozvolio je da se maltretiranje nastavi, sve dok
15 žrtva više nije mogla da se kreće.

16 Časni Sude, kao što sam rekao, naš stav je sledeći: Salih
17 Mustafa je bio u zatočeničkom objektu u Zlašu, kada je žrtva
18 ubijena. Čak i u slučaju da vi niste uvereni u tu činjenicu u
19 svetlu dokaza o kojima sam upravo govorio, to vas ne bi
20 sprečilo da zaključite da je kriv za ubistvo.

21 Što se tiče odgovornosti po UZP-u, fizičko prisustvo
22 optuženog u vreme izvršenje zločina nije neophodno. Zapravo,
23 pod UZP-om, optuženi se može smatrati odgovornim za zločine
24 počinjene od strane drugih fizičkih počinitelaca, bez obzira da
25 li su bili deo UZP-a ili ne pod uslovom da ta krivična dela

1 čine deo zajedničkog krivičnog plana.

2 Iz tih razloga, Časni Sude, mi smatramo da su dokazi
3 pokazali van razumne sumnje, da je Salih Mustafa odgovoran po
4 prvom obliku UZP-a po svim tačkama optužnice, uključujući
5 ubistvo.

6 Časni Sude, kao što smo naveli u optužnici, alternativno
7 Salih Mustafa je odgovoran za ubistvo kao ratni zločin po
8 tački 4, putem trećeg oblika UZP-a.

9 Mi smo detaljno opisali brutalno ophođenje od strane
10 pripadnika jedinice BIA prema toj žrtvi. Čuli smo i dokaze od
11 nekoliko svedoka o užasnim posledicama po zdravlje žrtve, koji
12 su bile očigledne svakome koga je video. Čuli smo kako se
13 njegovo zdravstveno stanje pogoršalo sa svakim uzastopnim
14 premlaćivanjem, sve dok više nije mogao da se kreće i morali
15 su oni koji su ga držali u zatvoru da ga polože na zemlju.

16 Salih Mustafa, Časni Sude, je ohrabrivao svoje potčinjene
17 da izvršavaju radnje nasilne nad svim zatočenicima, ohrabrivao
18 ih je i da završe posao. U tim okolnostima, bilo je jasno da
19 može doći do ubistva zbog proizvoljnog lišavanja slobode,
20 surovog ophođenja i mučenja žrtve. Bez obzira na to, Salih
21 Mustafa nije zaustavio zlostavljanje, nije zaustavljao
22 zatočenje i nastavio je da rizikuje da može da dođe do ubistva
23 žrtve.

24 Časni Sude, Tužilaštvo takođe alternativno smatra, da je
25 optuženi odgovoran kao pomagač. Mi smo objasnili razloge za to

1 u našem podnesku. Ukratko, Časni Sude, njegovo lično učešće
2 kao što sam upravo opisao, u UZP-u, a ne želim da se ponavljam
3 i da uzimam više vremena Panelu nego što je potrebno, takođe,
4 može se smatrati pomoću i ohrabrenjem i moralnoj podršci za
5 radnje fizičkih izvršilaca, npr. time što je omogućeno da se
6 Zlaš koristi kao mesto protiv pravnog zatočenja i
7 zlostavljanja. Time je optuženi pružio praktičnu pomoć u
8 izvršenju tih zločina, uključujući i zločin ubistvo.

9 Dakle, ova praktična pomoć je, Časni Sude imala prilično
10 bitan uticaj na izvršenje zločina.

11 Kao komandant sa nadležnošću nad BIA-osobađajući
12 materijal i imanju u Zlašu i uz saznanje da se tamo izvršavaju
13 zločine, Salih Mustafa je nužno bio svestan da njegovo
14 ponašanje doprinosi izvršenju tih krivičnih dela uključujući i
15 krivično delo ubistvo.

16 Na kraju, Časni Sude, govoriću i o odgovornosti za
17 ubistvo po doktrini nadležne odgovornosti.

18 Dakle, Časni Sude, optuženi je krivično odgovoran za
19 krivično delo ubistvo, zato što kao nadređeni je sa određenim
20 saznanjima nije sprečio i kaznio počinitelje za ubistvo, a to
21 ubistvo su počinili njegovi potčinjeni. Dakle, na ovaj način
22 je dva puta propustio da izvrši svoju dužnost. Znao je da će
23 se izvršiti krivična dela i nije sprečio njihovo izvršenje i
24 znao je da su izvršena krivična dela, a nije onda oko toga
25 sproveo istragu i kaznio izvršioce.

1 Fizički izvršioc i ovog zločina ubistvo i druga krivična
2 dela su svi bili pripadnici BIA-e, a optuženi je bio komandant
3 te jedinice *de iure i de facto*. Dakle, to su faktori o kojima
4 mi govorimo detaljno u našem završnom podnesku. Dakle, tu
5 spada i mogućnost da se izdaju naređenja i disciplinuju
6 potčinjeni. Optuženi je lično objasnio detaljno u svom
7 razgovoru, da je imao veliki stepen kontrole nad pripadnicima
8 BIA-e.

9 Dakle, optuženi je imao saznanja i imao je razloga da
10 zna, da su njegovi potčinjeni upravo se spremali da izvrše
11 zločine protiv zatočenika u Zlašu i optuženi je bio u Zlašu
12 tog dana kada su doveli žrtvu tamo. Jedan od svedoka je
13 posvedočio da je saznao za pog [sic] -- smrt žrtve 23. ili 24.
14 aprila 1999. godine. To je bio svedok W4600. Manje od nedelju
15 dana posle oslobođenja drugih zatvorenika.

16 Ne bi bilo razumno, Časni Sude smatrati da komandant koji
17 je bio zadužen za ovo mesto gde je žrtva bila držana nije znao
18 ovu činjenicu.

19 Uprkos tom znanju, i uprkos tome što je imao efikasnu
20 kontrolu nad svojim potčinjenima, optuženi je propustio da
21 preduzme nužne i razumne mere kako bi sprečio izvršenje
22 krivičnih dela ili kaznio svoje potčinjene, uključujući i
23 krivično delo ubistvo.

24 U zaključku, Časni Sude, krivica za optuženog po tački 5
25 [nema prevoda]. Smatramo da je on kriv po tački 4 optužnice u

1 okviru udruženog zločinačkog poduhvata, pomaganje i
2 podržavanje i odgovornost pretpostavljenog.

3 Časni Sude, time je moj deo završen. Sada dajem reč
4 kolegi Tužiocu, Michalczuku, koji će govoriti o kazni.

5 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Hvala.

6 G. MICHALCZUK: [Prevod] Časni Sude, poslednji deo
7 argumentacije Tužilaštva na današnjem ročištu, odnosi se na
8 pitanje kazne.

9 Danas je Specijalizovani Tužilac odgovorio na -- odn.
10 govorio o zahtevu Tužilaštva za dugu zatvorsku kaznu koja se
11 zasniva na svim okolnostima u ovom predmetu.

12 Zatvorska kazna trebalo bi da odražava sledeće faktore:
13 težinu krivičnih dela koje je optuženi počinio, zatim njihove
14 ozbiljne posledice po žrtve, ulogu optuženog u krivičnim
15 delima, prisustvo mnoštva otežavajućih okolnosti i
16 nepostojanje olakšavajućih okolnosti, kao i značaj odvracanja
17 u opštem smislu u predmetima kao što je ovaj.

18 Vi ste, Časni Sude, imali nekih konkretnih pitanja u vezi
19 sa kaznom, o čemu smo raspravljali u podnesku F00471 od 8.
20 septembra. Sada nismo imali nameru da ponovo prolazimo kroz
21 to, osim ukoliko nemate dodatnih pitanja.

22 Deo 6(A) završnog podneska Tužilaštva, govori o
23 odgovarajućem vremenskom okviru kazne, pri čemu je najduža
24 moguća kazna doživotni zatvor. U ovoj završnoj reči ja ću se
25 usredsrediti uglavnom na četiri pitanja: težinu krivičnih dela

1 koja je optuženi počinio, ulogu optuženog u ovim krivičnim
2 delima uključujući i njegovo direktno učešće, prisustvo
3 mnoštva otežavajućih okolnosti i najzad, nepostojanje
4 olakšavajućih faktora.

5 Pre svega ću, Časni Sude govoriti o pitanju težine
6 krivičnih dela koje je optuženi počinio.

7 Časni Sude, prema članu 44, stav 5 Zakona o
8 Specijalizovanim većima, težina krivičnih dela i njihovih
9 posledica su relevantni faktori prilikom odmeravanja kazne od
10 strane Sudskog panela. Kao što se govori u završnom podnesku
11 Tužilaštva, nema sumnje kada je reč o činjenici da su zločini
12 dokazani u ovom predmetu ne samo teški, već takođe krajnje
13 brutalni, a takve su i posledice tih zločina po žrtve.

14 Setićete se, Časni Sude, reči koje su -- kojima su žrtve
15 opisale premlaćivanje, zlostavljanje i mučenje kojima su bili
16 izloženi. Žrtva 1679 posvedočila je u ovom Sudu o načinu kako
17 se ovo lice osećalo kada su njega i druge zatvorenike
18 neprekidno i svakodnevno zlostavljali njihovi čuvari. Danas,
19 sutra, čekali ste samo kada ćete biti ubijeni. Čekali ste smrt
20 kada će vas stići.

21 [Video snimak]

22 G. MICHALCZUK: [Prevod] Ovaj svedok objasnio je da su iz
23 štale, on i drugi zatvorenici mogli da čuju kada su druge
24 premlaćivali u prostoriji na spratu i rekao je: "Mogli smo da
25 čujemo, čuli smo svakakve glasove".

1 [Konsultacije Panela i Sudskog službenika]

2 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Sve vreme
3 dok govorite, ne razumem. Da li biste mogli iz početka da
4 pustite ovaj video snimak, molim vas?

5 G. MICHALCZUK: [Prevod] Da, Časni Sude, uz vaše
6 dopuštenje, pustićemo video snimak od početka.

7 [Video snimak]

8 Svedok: mogli smo da čujemo ljude kako zapomažu, čuli smo
9 svakakve zvuke i nismo mogli da spavamo, jer smo se plašili da
10 u svakom trenutku mogu da dođu po nas i odvedu gore na sprat.

11 [Konsultacije Panela i Sudskog službenika]

12 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] G. Tužioče,
13 ja nisam mogla da čujem šta je ovde rečeno. Ne čujem uopšte
14 audio snimak. Imala sam slušalice na glavi, ali nisam čula.
15 Ako nemate ništa protiv, da li biste mogli da još jednom
16 ponovite ovo, jer mislim da je u pitanju nekakav tehnički
17 problem, zbog koga nisam dobijala audio.

18 G. MICHALCZUK: [Prevod] U redu, Časni Sude, pustićemo
19 ponovo ovaj odlomak.

20 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Hvala.

21 [Video snimak]

22 "Čekali smo kada li će nas naći smrt, danas ili sutra,
23 čekali smo kada ćemo da budemo ubijeni."

24 G. MICHALCZUK: [Prevod] Ovaj svedok je objasnio da su on
25 i drugi zatvorenici iz štale mogli da čuju kako druge

1 prebijaju u prostoriji na spratu i rekao je:

2 "Mogli smo da čujemo, ja sam čuo svakakve glasove i tamo
3 sam shvatio da čoveku glas može da se promeni zbog toga šta mu
4 rade.

5 Čulo se kako ljudi vrište, jauču, zavijaju kao psi, prave
6 neke zvuke kao mačke, neke mačke koje zapomažu zbog mučenja i
7 bola."

8 Kada je od jedne druge žrtve W3593 zatraženo da opiše
9 kako su ga zlostavljali, šta su bile posledice toga, on je
10 rekao sledeće, pustićemo ponovo kratki odlomak.

11 [Video snimak]

12 "Mogu vam reći da sam se nekoliko puta onesvestio, dva
13 ili tri puta sam izgubio svest. Udarali su me drvenom palicom,
14 šutirali su me, udarali su me na razne načine, ni ja sam ne
15 znam sa čim sve ne. Polomili su mi jedan prst, polomili su mi
16 zube".

17 G. MICHALCZUK: [Prevod] Ova žrtva takođe je opisala kako
18 je preplašena bila, i to samo lice i drugi zatvorenici dok su
19 sedeli u štali, dok su druge negde izvan zlostavljali. I sada
20 ćemo pustiti još jedan kratki odlomak svedočenja ovog svedoka.

21 "Mogli smo da čujemo ljude kako zapomažu, kao što smo
22 čuli i neke tupe udarce. Prosto nismo mogli da spavamo, jer
23 smo se plašili da će u svakom trenutku oni doći dole po nas i
24 povesti nas gore na sprat."

25 Zatvorenici su takođe bili svedoci brutalnog

1 zlostavljanja i mučenja žrtve koja je kasnije ubijena. Svedok
2 1679 posvedočio je da je ubijena žrtva bila jedno od lica koga
3 su najviše tukli i najviše povredili. Njega su zaista brutalno
4 zlostavljali. Po rečima istog svedoka, ponovo citiram: "To je
5 bila prava katastrofa, telo mu je bilo pokriveno ožiljcima i
6 masnicama. Bilo je užasno, sve su nas tukli, ali i njega su
7 najviše premlaćivali i stvarno su ga masakrirali." Prema
8 Svedoku 4669, žrtva ubistva bila je sva crna od batina. Celo
9 je njegovo lice, oči, nos, sve je bilo crno, modro. Bio je sav
10 u modricama, u masnicama, pomodreo. Svi vidljivi delovi
11 njegovog tela. Jedva da je mogao da otvori oči.

12 Časni Sude, pustiću i jedan kratki video odlomak
13 svedočenja ovog svedoka, gde on objašnjava u kakvom se užasnom
14 stanju nalazila kasnije ubijena žrtva i kakvim su ga mukama
15 podrvgavali njegovi mučitelji.

16 [Video snimak]

17 "Da, njega su još jednom odveli i posle toga ga nismo
18 videli. Kada su ga drugi put doneli, bio je već polumrtav.
19 Ležao je i jaukao od bola, bio je još više otečen i podnaduo.
20 Krvario je iz nosa, drugim rečima, nije više mogao ni da
21 govori, samo je jaukao od bolova. To je bilo drugi put. Da bih
22 vam to objasnio, reći ću vam da smo ga čuli prvi put kada su
23 ga doveli, zatim su ga izveli napolje, odveli su ga negde. Ne
24 znam da li je to bilo prvi ili drugi put, ali kada su ga drugi
25 put doveli, izveli su ga i premlatili su ga. Mogli smo da

1 vidimo kroz procepe da ga tuče 5 ili 6 ljudi. Premlaćivanje o
2 kome se govori, bilo je nepredvidivo i izuzetno nasilno.
3 Ponekad su žrtve tako žestoko tukli da su ti ljudi gubili
4 svest. Oruđa koja su korišćena za premlaćivanje i
5 zlostavljanje, uključivala su sveće, kako bi se nanosile
6 opekotine na kožu žrtava, zatim elektrošokovi pomoću kutija sa
7 strujom, drvene palice i гвозdene šipke. Mučenje putem
8 elektrošokova uglavnom su činila dvojica potčinjenih Saliha
9 Mustafe. Kujtim Qerimi, poznat kao Dardan i još g. Qerimi odn.
10 još jedno lice poznato kao Afrim. Započeli smo završnu reč
11 time što smo govorili o strašnim nehumanim uslovima zatvora.
12 Setićete se da je Svedok 3594 rekao sledeće: "Osećao sam se
13 kao da sam neka životinja, a ne više ljudsko biće". Okolnosi u
14 kojima su žrtve držane zatvorene i zlostavljane, takođe su
15 bile izuzetno ponižavajuće, a oni su bili i izolovani.
16 Nekoliko žrtava želelo je da se priključi Oslobodilačkoj
17 vojsci Kosova i podržavalo je njihovu stvar, ali, optuženi i
18 njegovi potčinjeni su ih izdvojili, označili kao
19 kolaboracioniste ili špijune bez ikakvog osnova i ne dajući im
20 bilo kakvu priliku da se brane ili da pobiju te neosnovane
21 optužbe. Te reči "špijun, kolaboracionista, lopov, lažov",
22 optuženi i njegovi potčinjeni odabrali su zbog njihovog
23 snažnog značenja u to vreme i u kontekstu rata na Kosovu, a i
24 danas u današnjem kosovskom društvu. Izborom takvih reči,
25 korišćenjem takvih reči, optuženi i njegovi potčinjeni, želeli

1 su da etiketiraju žrtve, da ih marginalizuju, da ih odvoje od
2 njihovih porodica, rodbine i zajednice. Žigosani kao
3 kolaboracionisti, žrtve su smatrane neprijateljima OVK i
4 'parijama' u sopstvenim zajednicama. Takvi nazivi, takve
5 etikete, izolovali su žrtve za vreme koje su proveli u
6 zatvoru, i mnogo vremena posle toga. Čak i pošto su
7 oslobođene, žrtve su morale da se kriju, da se stide zbog
8 onoga što im se desilo i bili su prisiljeni da žive kao
9 preživeli, bez bilo kakve podrške u zajednici. Posledice su
10 bile dalekosežne, kako fizičke, tako i mentalne, ne samo za
11 ove žrtve, već i za njihove porodice i rodbinu. Ne ulazeći u
12 pojedinosti tih posledica koje su poverljive s obzirom na
13 svoju prirodu, upućujem Sudsko veće na deo 6, stavove 361 do
14 364, završnog podneska Tužilaštva.

15 Sada ću se osvrnuti na konkretnu ulogu optuženog u
16 izvršenju krivičnih dela, odn. zločina. U ovom predmetu,
17 optuženi je usmeravao zločine i učestvovao u njihovom
18 izvršenju. On je bio komandant BIA-e i bio je zadužen za ono
19 što se dešava na imanju u Zlašu koje je služilo kao zatvor.
20 Dakle, on je time rukovodio i to držao pod kontrolom. U isti
21 mah, on je bio i učesnik u zločinima koji su tamo izvršeni.
22 Treba uvek da imate na umu Časni Sude, tu njegovu dvostruku
23 ulogu. On je naređivao svojim potčinjenima da zatvaraju i
24 zlostavljaju žrtve, što je za posledicu imalo smrt najmanje
25 jedne žrtve. On je i lično zlostavljao žrtve svojim golim

1 rukama i različitim oruđem i oružjem. Takođe je saslušavao
2 žrtvu 3593 u prisustvu svojih potčinjenih, i time je svojim
3 potčinjenima dao model za vrstu ponašanja koje je poželjno.
4 Pošto su Svedoka 3593 premlatili, optuženi mu je prislonio
5 revolver na sred čela i povukao obarač. Tim ponašanjem, on je
6 svojim potčinjenima pokazao nepoštovanje prema ljudskom životu
7 i dostojanstvu, želju da se drugima ulije strah i spremnost da
8 se drugi ubije. U nekoliko navrata, optuženi je bio svedok
9 zlostavljanja žrtava i potsticao je svoje potčinjene da
10 nastave sa takvim ponašanjem. Pošto ih je podstakao da
11 premlate žrtvu 1679, optuženi je komandovao svojim
12 potčinjenima da ga dokrajče. Kazna o kojoj će Sudsko veće
13 odlučiti, treba da bude stroga, da bi bila u skladu sa
14 konkretnom ulogom koju je optuženi imao. On je bio vođa koji
15 je zloupotrebio svoju ulogu, koji je direktno učestvovao u
16 zločinima, i hteo da se postara da njegovo naređenje
17 komandanta njegovi potčinjeni u potpunosti izvrše i to
18 brutalno, ne vodeći računa o ljudskom dostojanstvu.

19 Sada ću govoriti o otežavajućim okolnostima i o
20 olakšavajućim faktorima.

21 Shodno članu 44(5) i Pravilu 163, stav 1, prilikom
22 odlučivanja o kazni optuženom, Panel će uzeti u obzir kada je
23 primereno olakšavajuće otežavajuće okolnosti.

24 Pretresni panel ima diskreciono ovlašćenje prilikom
25 donošenja odluke ovim okolnostima i težine koju će im pridati.

1   Kada je reč o otežavajućim faktorima, Tužilaštvo poziva
2 Pretresni panel da uzme u obzir makar tri otežavajuće
3 okolnosti.

4   Pod 1, zloupotreba moći i službenog položaja od strane
5 optuženog, zatim činjenica da su krivična dela izvršena
6 naspram posebno ranjivih i žrtava koje nisu mogle da se brane
7 i pod 3, činjenica da su krivična dela izvršena na posebno
8 surov način. Razgovaraću o ovim tačkama tim redosledom. Pod 1,
9 zloupotreba zvaničnog položaja i vlasti. Optuženi je bio na
10 značajnom položaju unutar OVK. Bio je komandant, imao je
11 značajnu ulogu kao rukovodilac na čelu jedinice BIA, ali ne --
12 zloupotrebio svoj položaj, zloupotrebio je moć koju je imao
13 kao komandant BIA-e.

14   Položaj nadređenog i ključna uloga koju je imao u
15 premlaćivanju i mučenju u zatočeničkom objektu u Zlašu,
16 zajedno -- uzeto zajedno sa stalnim odobravanjem takvih dela
17 tokom predmetnog vremena. Sve to treba da se smatra izuzetnom
18 otežavajućom okolnosti -- okolnošću. Sada ću govoriti o
19 ranjivosti žrtava.

20   Kao što je već danas rečeno, žrtve su bile veoma ranjive,
21 nisu mogle da se brane i bili su još više ranjive usled tih
22 krivičnih dela i zbog toga što su bile izolovane u tako
23 udaljenom imanju u Zlašu. Taj položaj posebne ranjivosti je
24 očigledan s obzirom da su žrtve bile potpuno protivzakonito
25 zatočene i nisu mogle da stupe u kontakt ni sa kim izvan

1 zatočeničkog objekta, i da su držane u neljudskim uslovima,
2 potpuno izolovani od spoljnog sveta, bez mogućnosti da stupe u
3 kontakt s bilo kime.

4 Žrtve su bile ranjive, bespomoćne i bile su prepuštene na
5 milost i nemilost svojih tamničara.

6 One su redovno bile svedoci premlaćivanja žrtava, što je
7 doprinelo atmosferi terora i šoka u kojima su te žrtve bile.
8 Stepen patnje i poniženja koji je nanet, ponižavajuće
9 okolnosti, zatočenja i gutitak dostojanstva su sve faktori
10 koji otežavaju krivična dela koja je izvršio optuženi.

11 Žrtve optuženog su bile etiketirane kao kolaboracionisti.
12 Čak i zbog toga im je bilo onemogućeno da traže pravdu nakon
13 što su bile puštene na slobodu. Usled toga, krivična dela
14 počinjena naspram žrtava, imaju dugoročne posledice i fizičke
15 i psihičke i to su otežavajuće okolnosti krivičnih dela koje
16 je izvršio optuženi i na kraju surovost. Kada budete
17 ocenjivali način na koji su izvršena krivična dela, treba da
18 uzmete u obzir stepen brutalnosti, surovosti i posvećenosti i
19 optuženog i njegovih potčinjenih.

20 O brutalnosti krivičnih dela smo već danas govorili i to
21 pokazuju i sredstva i način kako su izvršena krivična dela,
22 kao i stepen patnji koji su doživele žrtve. Jedan primer,
23 Časni Sude. koristili su usijane gvozdene šipke i
24 elektrošokove. To govori o brutalnosti i zlostavljanju.
25 Takođe, je i Svedok 3593 doživeo da mu se uperi revolver u

1 čelo. Sve te okolnosti treba da se uzmu u obzir kao
2 otežavajući faktori.

3 Sada ću ukratko govoriti o olakšavajućim faktorima,
4 budući da nema nikakvih okolnosti, zbog kojih bi kazna koja se
5 izrekne optuženom, trebalo da bude manja.

6 Osim toga, optuženi nije pokazao nikakvo kajanje niti
7 saosećanje, niti tugu zbog onoga što su doživele žrtve. Bez
8 obzira na to da li se izjasnio kao kriv ili nevin, on nikada
9 nije -- nikada se nije obratio žrtvama u ovom predmetu,
10 žrtvama koje su Albanci sa Kosova koji su preživeli teška
11 krivična dela, koja su počinili njihovi sunarodnici.

12 Optuženi nije ponudio nikakve izraze saosećanja zbog
13 patnje koje su pretrpele žrtve i njihove porodice i nikada
14 nije priznao bol koje su one pretrpele. Osim toga, eventualna
15 kasnija izjašnjenja u pogledu dobrog karaktera i ličnosti
16 optuženog, budući da nije prethodno bio osuđivan, ne bi
17 trebalo da se uzmu u obzir i da im se da velika težina. S
18 obzirom na težinu krivičnih dela za koja je optužen u ovom
19 predmetu.

20 Svi ti otežavajući faktori su izuzetno relevantni
21 prilikom odmeravanja kazne. Krivična dela koja je počinio
22 optuženi su izuzetno teška. Njegovo ponašanje je povuklo
23 ozbiljne posledice sa sobom i imalo teške posledice po žrtve i
24 njihove porodice. Ukoliko žrtve i svedoci trebaju da budu
25 smisleni akteri u suđenjima poput ovoga, a mandat ovog Suda je

1 da se krivično gone dela koja obuhvataju upravo teška krivična
2 dela poput ratnih zločina, onda žrtve i svedoci zaslužuju da
3 se izrekne odgovarajuća kazna za te zločine.

4 Iz svih tih razloga, i s obzirom na osnovu svih dokaza
5 koji su predloženi na suđenju, Tužilaštvo traži da Panel
6 izrekne sledeće kazne optuženom:

7 Tačka 1 - proizvoljno lišavanje slobode, kazna zatvora u
8 trajanju od 10 godina.

9 Tačka 2 - surovo postupanje, 20 godina u zatvoru.

10 Tačka 3 - mučenje, 25 godina u zatvoru.

11 Tačka 4 - ubistvo, kazna zatvora u trajanju od 33 godine.

12 Na osnovu pravila 163(4), Panel treba da izrekne
13 jedinstvenu kaznu zatvora, koja odražava sveukupno krivično
14 ponašanje optuženog. Na Panelu je da osudi optuženog na kaznu
15 zatvora shodno tačkama optužnice 1 do 4 kumulativno, ili da
16 izrekne i težu kaznu zatvora, imajući u vidu neku konkretnu
17 tačku optužnice.

18 S obzirom na sveukupno krivično ponašanje optuženog,
19 Tužilaštvo traži da se optuženom izrekne jedinstvena kazna
20 zatvora u trajanju od 35 godina.

21 Hvala.

22 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Hvala, g.
23 Tužioče.

24 Ovim smo završili završnu reč Specijalizovanog
25 Tužilaštva. Sutra ćemo nastaviti shodno dnevnom redu o kom smo

1 se dogovorili.

2 Ponoviću, sutra ćemo početi sa završnom rečju Zastupnika
3 žrtava, koji će govoriti o krivici i nevinosti optuženog, kao
4 i o odmeravanju kazne. To izlaganje će trajati sat vremena i
5 onda ćemo saslušati Odbranu, koja će imati 4 i po sata.

6 U redu g. Von Bone? U redu.

7 Time smo došli do kraja današnjeg pretresa.

8 Ukoliko nema ničega što želite da pokrenete kao pitanje,
9 g. Von Bone, da li želite nešto da kažete, ne? U redu, hvala.
10 Onda ćemo završiti sa pretresom danas.

11 Ali, najpre želim da se zahvalim stranama u postupku i
12 Zastupniku žrtava na prisustvu i zahvaljujem se prevodiocima
13 što su nam pomogli, kao i tehničarima, pripadnicima --
14 službenicima obezbeđenja i našem osoblju.

15 Pretres se prekida.

16 --- Sednica se završava u 15:20 časova

17

18

19

20

21

22

23

24

25